

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon: Mevsimlik Tarım Giriş : Tarih 04/02/2015 Stenograf Kayıt: Araştırma Tarım Sayfa:1

4 Şubat 2015 Çarşamba

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 14.35

BAŞKAN: Mahmut KAÇAR (Şanlıurfa)

BAŞKAN VEKİLİ: Mehmet ERDOĞAN (Adıyaman)

SÖZCÜ: Önder MATLI (Bursa)

KÂTİP: Mehmet S. HAMZAOĞULLARI (Diyarbakır)

---- 0 ----

BAŞKAN – Çok değerli milletvekili arkadaşlarımız, kurumlarımızın ve sivil toplum örgütlerimizin çok değerli temsilcileri; Mevsimlik Tarım İşçilerinin Sorunlarının Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonumuzun 7'nci toplantısını gerçekleştiriyoruz.

Bugünkü gündemimiz gereği Türkiye İstatistik Kurumunu, Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığını, sivil toplum örgütlerimizden Türk Tabipler Birliğimizi ve Türkiye Ziraat Odaları Birliği Genel Merkezimizin Başkan ve temsilcilerini dinleyeceğiz.

Ben şimdi, sunumunu yapmak üzere Türkiye İstatistik Kurumu Başkanımız Sayın Birol Aydemir Bey'e sözü bırakıyorum.

Buyurun Sayın Aydemir.

TÜİK BAŞKANI BİROL AYDEMİR – Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Sayın Başkanım, sayın milletvekilleri; hepinize saygılarımı sunuyorum.

Biz mevsimlik tarım işçilerine ilişkin olarak elde ettiğimiz istatistikleri sizinle paylaşmak için buradayız. Öncelikle, şunu belirterek başlamak istiyorum: Bizim mevsimlik tarım işçilerine ilişkin özel olarak yaptığımız bir araştırma yoktur ama bizde bu konudaki sanıyorum, sizlerin çalışmalarınıza ışık tutacak derecede bir istatistiğimiz var. Bunları da biz hanehalkı iş gücü anketinden çıkarıyoruz. Dolayısıyla, size sunumumda önce hanehalkı iş gücü anketi hakkında kısaca bir bilgi vermek istiyorum. Daha sonra, bu hanehalkı iş gücü anketinden mevsimlik tarım işçilerine ilişkin olarak elde ettiğimiz verileri sizinle paylaşmak istiyorum.

Sunumun birinci slaytı zaten bu hanehalkı iş gücü anketine ilişkin özet bir slayt. Biz bu hanehalkı iş gücü anketinde iş gücüne ilişkin, istihdam, işsizlik, iş gücüne dâhil olmayanlar, tarım istihdamını, sanayi istihdamını, inşaat istihdamı, hizmet istihdamı ve bunlara ilişkin göstergeler; işsizlik oranı, istihdam oranı, iş gücüne katılma oranı, tarım dışı işsizlik oranı gibi göstergeleri hesaplıyoruz ve bunların içinde de özellikle tarım istihdamı içinde geçici ve mevsimlik tarım işçilerine ilişkin olarak verilerimiz var, onları paylaşacağız.

Önce, hanehalkı iş gücü anketini nasıl uyguluyoruz, onunla ilgili kısaca bir bilgi vermek istiyorum. 1988 yılından beri biz bu hanehalkı iş gücü anketini yürütüyoruz. Araştırmanın örnek birimi hanehalkı, hane halklarına giderek, yüz yüze görüşme yaparak bu bilgileri topluyoruz. Haftalık 3.400, yıllık 176 bin haneye gidiyoruz, yılda 176 bin haneye giderek bu verileri topluyoruz. Anket, kurumsal olmayan nüfus kapsamında yapılıyor. Yani yurtlar, askerler, öğrenci yurtları, cezaevleri, bunlar kapsam dışında, bunları kapsama almıyoruz. Anketi yılın her haftası, 2014 yılından itibaren sistemi değiştirdik ve yılın her haftasında bu anketi uyguluyoruz ve her haftanın başlangıcı ve o haftayı referans haftası olarak alıyoruz. Uygulamayı 26 bölge müdürlüğünde gerçekleştiriyoruz çünkü bizim 26 bölge müdürlüğümüz var. 26 bölge müdürlüğü kapsamında bu anketi yapıyoruz. Sonuçları da her ayın 15'inde veya 15'i eğer cumartesi, pazara geliyorsa ondan sonraki ilk iş günü açıklıyoruz. Burada bazı, en son yayınladığımız Ekim 2014 hanehalkı iş gücü anketine ilişkin bazı göstergeleri verdim, hepsinin üzerinden geçmeyeceğim ama biraz önce dediğimiz göstergelerin tamamı burada; nüfus, iş gücü, istihdam, toplam 26 milyon 138 bin kişilik istihdam var şu anda Türkiye'de en son veriye göre. Burada önemli olan, şu anda bizim açımızdan, tarımda 5 milyon 404 bin kişi tarım sektöründe çalışıyor. İşsiz sayımız da 3 milyon 403 bin. İşsizlik oranımız 10,4; istihdam oranımız 45,7; iş gücüne katılma oranımız da yüzde 51. 15-64 yaş grubu ve diğer göstergeler de burada, sizlere verdiğimiz sunumun çıktısında bu bilgiler var.

Bir de iş gücünün yapısına ilişkin olarak da şöyle kısaca bir bilgi vermek istiyorum: Biraz önceki tabloda vardı, kurumsal nüfusumuz 15 artı yaş, 15 ve yukarısı yaştaki kurumsal nüfusumuz 57 milyon 249 bin, toplam iş gücümüz 29 milyon 181 bin, iş gücüne dâhil olmayanlar 28 milyon 68 bin. Burada bizim açımızdan önemli olan konu, tarım sektöründe 5 milyon 404 bin kişi çalışıyor, bunların içinde ücretli ve yevmiyeli olan 612 bin kişi çalışıyor ve bunların içinde sürekli çalışanlar 127 bin, geçici veya mevsimlik çalışan sayısı 485 bin. Bizim zaten konumuza, daha sonraki şeylerde bu 485 bin kişi üzerine analizlerimiz ve verileri vereceğiz.

İş gücüne dâhil olmayanlarda da tabii ki tarım sektöründe çalışanlar var. Burada da 49 bin kişi de tarım sektöründe çalışıp da iş gücüne dâhil olmayanlar ama bunlar mevsimlik çalışanlar. Bunlar iş gücüne dâhil değil, şunun için dâhil değil: O hafta gidip sorulduğunda "İşsiz misin, istihdamda mısın?" "Hayır, ne işsizim ne istihdamda değilim." diyor. "Peki, niye?" diyoruz, "Ben mevsimselim ama şu anda mevsim olduğu için iş yok, ben de çalışmıyorum." Onlar burada, bu 49 bin kişi o.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon: Mevsimlik Tarım Giriş : Tarih 04/02/2015 Stenograf Kayıt: Araştırma Tarım Sayfa:2

Yıllar itibarıyla aslında tarım sektöründe ücretli ve yevmiyeli çalışanlara baktığımızda geçici veya mevsimlik çalışanların 2009 yılında 354 bin olduğunu, 2010 yılında 394 bin, 2011 yılında 449 bin, 2012 yılında 442 bin ve 2013 yılında da 420 bin olduğunu görüyoruz. Bizim en son ekim verimiz de 485 bin. Bu verdiğimiz şeyler yıllık veriler, ekim; ekim ayına ilişkin, 2014 Ekim ayı elimizdeki en son veri, onu da sizlerle paylaştım.

İş gücüne dâhil olmayanlardaki sayıyı vermek istiyorum, biraz önce o 49 bin dediğim. Burada 2009 yılında bunlar 66 bin kişi, 2010 yılında 47 bin kişi, 2011 yılında 44 bin kişi, 2012 yılında yine 44 bin kişi, 2013 yılında 30 bin kişi.

Şimdi, resmi biraz daha daraltarak gitmek istiyoruz, yavaş yavaş geçici ve mevsimlik işçilerin özellikleri ve “Bunlar kimdir, profilleri nedir?”le ilgili olarak istatistiklere girmek istiyorum. Şimdi, burada biraz önce de dediğim gibi, tarım sektöründe 5 milyon 404 bin çalışan var. Bunların içinde ücretli çalışanlar 612 bin kişi, bunların içinde de sürekli çalışanlar 127 bin, geçici ve mevsimlik çalışanlar 485 bin kişi var. Yani tarımda çalışanların toplamının yüzde 9’u geçici ve mevsimlik çalışıyor. Buradan aslında size söylemek istediğimiz konu bu. Diğerleri tarım sektörüne ilişkin diğer özellikler ama Komisyonun çalışması açısından önemli olan husus, belirtmek istediğim husus, en son verinin söylediği, tarım sektöründe çalışanların yüzde 9’u geçici ve mevsimlik çalışanlar ve bunların sayısı da 485 bin.

BAŞKAN – Sayın Başkanım, katkı olsun diye soruyorum: Ücretli dediğiniz, sürekli çalışan; bunları da böyle Komisyon üyelerimize tek tek bir şeyi olursa... Mesela, ücretli derken 612 bin kişiden bahsediyoruz, neyi kastediyoruz burada, tarım alanında.

TÜİK BAŞKANI BİROL AYDEMİR – 612 bin ücretli çalışandan bahsediyoruz. Ücretli dediğimiz, girdiğinde aylık olarak bir maaş ödenenlerden bahsediyoruz.

BAŞKAN – Bir işlemede mi çalışanlar, tarımdaki işletmelerde mi, öyle mi anlayalım?

TÜİK BAŞKANI BİROL AYDEMİR – Evet.

O zaman, şöyle bir daha netleşmesi için üzerinden gideyim daha iyi anlaşılacak.

Şimdi, işveren var. İşveren aslında yanında en az 1 kişi çalıştıran bir tarım işletmesinde o işveren, o 50 bin kişi. Yanında hiç kişi çalıştırmıyor, sadece kendisi, çocuğu çocuğu, eşi çalışıyor.

BAŞKAN – Kendi tarlasında çalışanlar yani.

TÜİK BAŞKANI BİROL AYDEMİR – O kişi kendi hesabına çalışan fakat eşi, çocuğu da ücretsiz aile işçisi. Görüldüğü gibi tarımda çalışanların yüzde 47,9’u ücretsiz aile işçisi yani eşler, çocuklar. Kendi hesabına çalışanlar yani kendi tarımsal işletmesinde kendisi olarak çalışan kişinin şeyi yüzde 39-yüzde 40 yaklaşık, işveren yaklaşık yüzde 1, sayısı da 50 bin. Ücretli olarak da işte bu işverenlerin yanlarında çalıştırdıkları kişilerin sayısı da 612 bin. Bilmem...

BAŞKAN – Tabii, tabii, net oldu.

Buyurun.

TÜİK BAŞKANI BİROL AYDEMİR – Peki, tamam.

Yan şeyde de... Burada sektörel dağılımına da tekrar bir yüzde olarak akılda daha rahat kalır diye bir sektörel dağılım grafiği de yaptık. Hizmet sektöründe çalışanlar toplam bizim istihdamımızın yüzde 51’i, inşaatta yüzde 7,7’si, sanayide yüzde 20,5’i ve tarımda da yüzde 20,7’si. Toplam istihdamımızın yüzde 20,7’si tarımda çalışıyor. Bu tarımda çalışanların, bu yüzde 20,7’nin de yüzde 33,7’si kendi hesabına çalışan, yüzde 54,4’ü ücretsiz aile işçisi, işveren yüzde 0,5; ücretli veya maaşlı yüzde 11,4; bu Ekim 2014 verisi.

Peki, bu geçici ve mevsimlik çalışanların yaş grupları nedir diye baktığımızda bu tabloda onu veriyoruz: Ağırılığın 35-54 yaş arası olduğunu görüyoruz. Yüzde 43,6’sı 35-54 yaş grubunda; sonra da aslında ilginçtir, ben yani şahsen bunu çok beklemiyordum ama 15-19 yaş grubu yüzde 18,4 ağırlık, ikinci grup onlar. Üçüncüsü de 25-34 yaş grubu arasında yüzde 17,4’lük grup da burada çalışıyor. Aslında, 25 ile 54 arası dediğimizde yaklaşık yüzde 60’ı 25 ile 54 arasında çalışıyor çalışanların.

Peki, bunların kayıtlık durumu ne? Asıl bu sorun burada çok net gözüküyor ve bir sonraki slaytta çok net gözükcek. Bu mevsimlik çalışanlarla ilgili olarak yüzde 95’i kayıt dışı. Asıl sorun burada. En yüksek kayıt dışılık burada yüzde 95 yani sadece yüzde 5’i kayıtlı. Aslında bir sonraki slayt bunun nedenini de açıklıyor.

Bir sonraki slayta baktığımızda, yüzde 77’si lise altı eğitim düzeyine sahip. Yani okuryazar olmayan yüzde 17,8, lise altı yüzde 76,8; lise yüzde 3,2; mesleki veya teknik lise yüzde 1,7; yükseköğretim yüzde 0,4. Yani sadece aslında yüzde 5’i lise ve üstü. Dolayısıyla, zaten bizim diğer iş gücü istatistiklerimizden çıkarttığımız sonuç şu: Eğitim düzeyi yükseldikçe kayıt dışılık azalıyor. Bir de tabii, çalışanların tabii, burada ücretsiz aile işçilerinin çoğu kadın. Kadınlarda kayıt dışılık daha yüksek, erkeklerde daha az. Dolayısıyla, bu ikisini birleştirdiğimizde aslında hem eğitim hem de çalışanların kadın-erkek ayrımında özellikle ücretsiz aile işçisi açısından kayıt dışılığın niye yüksek olduğunu açıklayan faktörler.

Peki, bunlar ne kadar ücret alıyor ortalama, onu da çıkardık. Ortalama olarak –onun da tablosu burada- burada aslında dikkati çeken nokta, yüzde 75’i asgari ücretin altında alıyorlar. Yani dağılımı var, 200’lük dilimler hâlinde ama önemli olan husus, yüzde 75’inin asgari ücretin altında bir ücretle çalıştıkları. Bin liranın üzerinde alanları şeyi sadece yüzde 8,5. Dolayısıyla, zaten kayıt dışılar, eğitimleri çok yetersiz ve ücretleri de dörtte 3’ünün asgari ücretin altında.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon: Mevsimlik Tarım Giriş : Tarih 04/02/2015 Stenograf Kayıt: Araştırma Tarım Sayfa:3

Sayın Başkanım, değerli milletvekillerimiz; bizim elimizde olan iş gücü hanehalkı anketinden çıkarttığımız veriler bunlar. Bunları hem bir en son yıl itibarıyla verdik ama isteniyorsa yıllar itibarıyla da seri şeklinde oluşturup onları da verebiliriz ama en son mevcut durum bu.

Elimizdeki şu anda paylaşabildiğimiz veriler bunlar Sayın Başkanım.

BAŞKAN – Çok teşekkür ediyorum.

Bugüne kadar birçok kurum dinledik tabii ki sayısal veriler bağlamında ilk defa gezici mevsimlik tarım işçileriyle ilgili bir veriye ulaşılmış olduk bugünkü sunumuzda. Bu tabii önemli bir bilgi, katkı.

Sizlerden yazılı olarak istenen raporlar var, orada yıllara göre dağılımlarını, bunun dışında yine mevsimlik tarım işçileriyle ilgili gerek mevsimlik tarım işçileri gerekse de gezici tarım işçileriyle ilgili veriler varsa bunları da ayrıntılı bir şekilde, zannediyorum 10 Şubata kadar bir süre verildi yazıda, inşallah bize ulaştırırsanız biz rapor yazma aşamasında bunlardan faydalanmış olacağız.

Benim burada sormak istediğim bir şey var: Bu gezici tarım işçilerinin dağılımıyla ilgili iller noktasında elinizde bir istatistik var mı? Mesela, bu 485 bin kişinin illere göre dağılımı yani hangi illerden hangi illere doğru bir şey söz konusu?

TÜİK BAŞKANI BİROL AYDEMİR – Aslında, isterseniz, ben gelmeden sahadan en son bugün sabah üzerinden geçerken... Biz 26 bölgede topladığımız için illere ilişkin değil, 26 bölgeye ilişkin verilerimiz var. Arkadaşlarımızın getirdiği verilere baktım, karıştı. Dolayısıyla, verdiğimizde sizlerin de kafası karışacaktı. Şöyle karıştı: Bir kısmı 2013 yılının tamamına ilişkin olduğu için her ayda topladığımız verilerden birleştirerek 2013 yılını elde ediyoruz. En son veriyi 2014 yılının Mart ayında yayımlayacağız çünkü. En son yıllık olarak 2013 yılı verimiz var. Burada mesela, temmuz, ağustosta gidip sorduğumuzda yerleşim yeri değil, çalıştığı yer çıkıyor ama şu anda gidip sorduğumuzda yerleşim yerinde çıkıyor. Dolayısıyla, ikisinin karışığı çıkıyor. Geldi o veriler, mesela ne yüksek şey Adana'yla Ege Bölgesi'nde çıktı. Olamaz yani yerleşim yeri burada olamaz. O yüzden, o ne yerleşim yerini gösteriyordu ne de çalıştığı yeri gösteriyordu. Ben arkadaşlara söyledim. Şimdi yerleşim yerlerine göre çıkartmışlar ama ben inceleyemedim yani veriye bakmadığım için, biz size raporumuzda bunu da ilave ederiz. Ayrıca, tanımlara ilişkin yani neyin ne olduğuna ilişkin bu hangi bölgede, ne kadar... Bölgesel bazında Sayın Başkanım, yalnız şey değil, il il veremiyoruz çünkü anketi il il yapmıyoruz. Bölgesel bazda biz size bunları da verinin kalitesinden emin olduktan sonra sizlere raporda iletiriz Sayın Başkanım.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Milletvekili arkadaşlarımıza ben sözü bırakmak istiyorum.

Milletvekillerimizden sorusu olan var mı?

MEHMET S. HAMZAOĞULLARI (Diyarbakır) – Sunumuz için teşekkür ederiz.

Bundan önce dinlediğimiz bürokrat arkadaşlar bize 6 milyon tarım işçisinin olduğunu ve bunun yüzde 40'ının geçici mevsimsel işçi olduğunu söyledi. Yani 2 milyon 400 bin gibi işçi sayısından da bahseden oldu. Şimdi, sizin rakamlarınıza baktığımız zaman, 485 bin gibi bir nüfus görüyoruz. Acaba, burada değerlendirirken kendi hesabına çalışanları mı katıp böyle bir rakam çıkarıyorlar veya ücretsiz aile işçisi olanları mı bu işin içine katıyorlar? O zaman şunu mu anlamak lazım: Geçici mevsimlik işçi tanımını tekrardan mı değerlendirmek gerekiyor?

TÜİK BAŞKANI BİROL AYDEMİR – Sayın Vekilim, o söyleyenlerin neye göre söylediğini bilemiyorum ama benim bildiğim kadarıyla... Ki, ben Çalışma Bakanlığında çalışırken, arkadaşlarımız burada, METİP projesini biz beraber yaptık. O zaman da zaten yaklaşık 400-500 bin arası bir işçinin şeyine... O da yerelde valilerden toplayarak geldiğimiz. Dolayısıyla, öyle bir rakamın olması zaten mümkün, değil, imkânsız bir şey. Yani söyleyenler muhtemelen tarım sektöründe sizin dediğinizi yapabilir Sayın Vekilim. Muhtemelen öyle yapıyor olabilirler, bilemiyorum yani onların dediğini ama bizdeki veri, benim bildiğim kadarıyla Türkiye'deki zaten tek veri. Bir de biz METİP çerçevesinde direkt valiliklerden topladık o zaman, ki Lütfü Beylerde şu anda var. Bir de o zaman bir veri toplandı ama Yadigar Hanım SGK'daki verilerin detayında ücretli olanlarınkini paylaşabilir çünkü zaten yüzde 95'i kayıt dışı. Kayıt dışını Yadigar Hanım'ın paylaşması mümkün değil zaten. Yani başka türlü bir veri olduğunu düşünmüyorum.

BAŞKAN – Şimdi bu mevsimlik tarım işçileriyle ilgili sınıflandırma yaparken Tarım Bakanlığının 3 farklı grupta bir sınıflandırma yapıldı. Birincisi, kendi namına çalışan, sizin de az önce rakamsal olarak ifade ettiğiniz mevsimlik işçiler; ikincisi, il içinde bir yerden bir yere gezici olan mevsimlik tarım işçileri, bir köyden bir köye aynı bölge içerisinde; bir de iller arası gezici tarım işçileri. Zannediyorum, sizin 485 bin olarak ifade ettiğiniz rakam iller arası yani bir ilden başka bir ile giden mevsimlik tarım işçilerinin sayısı.

TÜİK BAŞKANI BİROL AYDEMİR – Hayır, Başkanım, bizim tanım o değil. Bizim tanım uluslararası bir tanım. Biz zaten hiçbir tanımı kendimiz yapmayız. Bu tanımların tamamı ILO'dan ve Eurostat'tan gelir ve bu tanımlara göre bütün istatistik kuruluşları buna göre hareket etmek durumundadır. İlden ile göçenler değildir yani o ilde kalıp sadece mevsimlik çalışanlar da dâhildir, bizde öyle bir şey değil. Gideriz adrese, adreste sorarız, o adreste yani o geçici olarak gitmiştir, o adres çıkmıştır, bir yıl kiralamıştır, kalıyordu, o da çıkar, aynı ildedir, bulunduğu ildedir, o adreste çıkar. Sorarız, bunlar oradan gelmedir yani tamamını kapsar.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon: Mevsimlik Tarım Giriş : Tarih 04/02/2015 Stenograf Kayıt: Araştırma Tarım Sayfa:4

BAŞKAN - Sayın Vekilim, buyurun.

MUSTAFA KALAYCI (Konya) – Öncelikle Başkanlığımıza sunum için teşekkür ediyorum.

Gerçekten hep tartıştığımız bu sayısal veriler noktasında farklı farklı rakamlarla karşılaştığımızdan dolayı bizim Komisyon olarak hedef kitlemizi öncelikle sayısal tespitini bir yapalım diye ben önermişim ve bu konuda da tabii ki devletimizin istatistik kurumu olarak bizim itibar edeceğimiz resmî rakamları siz ifade ettiniz.

Yalnız, benim kafama takılan bazı konular oldu. Şöyle söyleyeyim: Birincisi, Birol Bey, bu anketi yayımlıyor muyuz?

TÜİK BAŞKANI BİROL AYDEMİR – Yayımlıyoruz, her ayın 15’inde veya 15’i cumartesi, pazara geliyorsa ilk iş gününde yayımlıyoruz.

MUSTAFA KALAYCI (Konya) – Yani bu konuda araştırma yapan sivil toplum kuruluşları olsun, üniversitelerimiz olsun hep farklı farklı rakamlar dile getiriyor da yani TÜİK’in rakamlarını niye kullanmıyorlar, tabii, onu bilemiyorum.

Ben şunu merak ettim, biraz önce Diyarbakır Milletvekilimiz de söyledi: Sorumuz ne, anketteki soru? Belki soruyu daha da geliştirmek mi gerekir? Gerçi, uluslararası şeye uygun dediniz ama hani ücretsiz aile işçisi görünüp de bu şekilde gezici mevsimlik tarım işçiliği yapanlar da var mı, onu tespit edebiliyor muyuz? Yani bir yandan tarlası vardır ailenin ama neticede altı ay gidip başka yerlerde çalışıyor. Yani bu şekildeki farklı durumları da ortaya koyabiliyor muyuz? Benim tereddüdüm var.

Bir de Sosyal Güvenlik Kurumumuzun kayıtlı sigortalı sayısına baktığımız zaman yani bizim burada verdiğimiz rakamlarla tutmuyor, şöyle: Hani yüzde 5’i falan kayıtlı diyoruz biz sizin şeyde. Yüzde 5 ama 200 binin üzerinde herhâlde, Yedigöller Hanım biraz sonra sunumunda ifade edecektir. Yani 200 binin üzerinde kayıtlı sigortalı var. Öyle olunca yani yüzde 5’i 200 bin olursa bu rakamı yırtar. Acaba, bu farklılık nereden geliyor?

Bir de şey ayrımını soracağım: Hani bir mevsimlik işçiler dediğimiz, siz de ifade ettiniz, iş gücü içinde görülme... Bu ayrımı nasıl yapıyorsunuz? Yani mevsimlik iş ile gezici mevsimlik tarım işçisi ayrımını nasıl yapıyorsunuz? Yani mevsimlikte görünmüyor bunlar. Yani yıl boyunca çalışıyor mu bunlar? Yani baştan dedim ya, anketteki sorunuz nedir, yani bir aydır çalışıyor mu, iki aydır çalışıyor mu, üç aydır çalışıyor mu, “Yıl boyunca ben gezici mevsimlik çalışıyorum.” mu diyor yani anketimize verilen cevapta ki siz mevsimlik arasına almıyorsunuz, toplam istihdam arasına alıyorsunuz. Yani oradaki soruyu tam bir anlayabilirsek...

Teşekkür ederim.

TÜİK BAŞKANI BİROL AYDEMİR – Sayın Vekilim, soru kâğıdını getirdik zaten. Soru kâğıdını da rapora geçmesi açısından bu ilgili bölümlerini bizim vereceğimiz yazılı dokümanda da verebiliriz yani ne anlama geldiğini ve ne olduğunu, burada var zaten, buradaki bazılarını okuyacağım zaten. Şöyle: Şimdi şeyden başlıyor, tabii, çok uzun bir şey. Yani, yaklaşık bir sayfalık bununla ilgili soru var. Yani, sizin dediğiniz tamamını çözmeye yönelik sorular var yani hepsi var, onu söyleyeyim. Bu “İşinizde, iş yerinizde hangi yıl çalışmaya başladınız?”dan başlıyor. “Hangi ay çalışmaya başladınız?” Devam ediyor: “Nasıl buldunuz?” “Çalışma şekliniz?” “Tam zamanlı, yarı zamanlı?” Yani istihdama ilişkin bütün detay verilerin hepsi var.

MUSTAFA KALAYCI (Konya) – Mevsimlikse niye mevsimliği almıyoruz?

TÜİK BAŞKANI BİROL AYDEMİR – Geleceğim, ona da geleceğim. Yani, oradan başlayarak zaten şeye geliyor. Neden yarı zamanlı bir işle başlıyor. Sonra, devam ediyoruz: “Bu işinizin süreklilik durumu nedir?” “Sürekli iş, geçici veya sınırlı iş; mevsimlik, günübirlik, sözleşmeli, sözleşmesiz, arada sırada çalışan dâhil” diye, oradan devam ediyor, “Neden sürekli bir işte çalışmıyorsunuz?” Devam ediyor; sürekli bir iş bulamadığı için, işte nedenlerine geçiyor. “Çalıştığımız bu işin toplam süresi ne kadar?” Sorunuza cevap: “Bir aydan az, bir, üç ay, dört, altı ay, yedi, on iki ay.” Devam ediyor: “Bu işte vardiye çalışıyor musunuz?” dedikten sonra devam ediyor, başka sorulara geçiyor.

MUSTAFA KALAYCI (Konya) – Gelen cevapları değerlendirmemiz nasıl, esas önemli olan o. Yani, adam “Üç aydır çalışıyorum.” dedi, biz nereye alıyoruz onu?

TÜİK BAŞKANI BİROL AYDEMİR – Onu mevsimlik biz sayıyoruz.

Ender Bey, Başkan Yardımcısı, mevsimliğin tanımını şimdi o versin, ben diğer sorunuzu cevaplayayım Sayın Vekilim, kayıt dışılıkla ilgili. Zaten, tanımlar kısmı da önemli, o yüzden raporunuzda tanımlar kısmına da yer vereceğiz.

Şimdi, hiçbir zaman bizimde SGK’nın verisi kayıtlılık tutmaz. Zaten, tutarsa sürpriz olur yani bu matematikteki, istatistikteki olasılığın milyonda 1 olması gibi bir şeydir bu, tutmaz zaten. Çünkü, kişi çok farklı bir şey. Biz anketle yapıyoruz, bilfiil idari kayıtları topluyor SGK. Ve SGK’da çalışıp çalışmamanızın önemli değil; önemli olan, oraya kaydolması. Kaydolmuş ama borcu var; BAĞ-KUR’dan on iki ay, yirmi dört ay borcu var, SGK’dan borcu var. Adam kaydolmuş ama biz de çalışıyor mu? Kayıtlı çalışmıyor. Bizim için de o işsizdir, kayıt dışıdır. Eğer şeyse bazen mesela, kişi de bilmiyor, şöyle: Kişi aslında sigortalı, “Değilim.” diyor. Biz beyanla yapıyoruz. Biz beyanla yapmak durumundayız çünkü kişinin alıp... Mesela, şunu yapsak, TC kimlik numarasını alıp gidip SGK kayıtlarıyla eşleştiresek... Ki SGK şimdi o verileri de vermiyor zaten sağ olsunlar. Dolayısıyla, öyle bir şeyimiz de kalmadı.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon: Mevsimlik Tarım Giriş : Tarih 04/02/2015 Stenograf Kayıt: Araştırma Tarım Sayfa:5

Dolayısıyla, o değil yani bu standart ve Sayın Vekilim, bütün uluslararası arenadaki şeyin yöntemiyle yapılıyor ve bu şekilde. Dolayısıyla, mesela, biz işsiz sayısını çok sorulduğu için söyleyeyim bir parantez, İŞKUR'la da karşılaştık. Her veri geldiğinde SGK'yla ve İŞKUR'la verileri karşılaştırırız. Mesela, çıkar "İŞKUR'daki işsiz sayısı sizden daha fazla veya düşük, niye böyle oluyor?" Bu çok normal bir şey. Sade biz de değil, biz bütün Avrupa ülkelerini de takip ediyoruz, onlarda da aynı. Çünkü, yöntemler çok farklı, dönemi farklı. Biz soruyla alıyoruz. Dediğim gibi yani burası devam ediyor, borcu olup sağlıklı bir çalışma değil, çıkmış ama yatırıyor, isteğe bağlı sigortalı da var mesela. Ama, bizim için işsiz o, çalışmıyor. Yani, dolayısıyla, rakamların birbiriyle uçuk olmaması lazım Sayın Vekilim, biz ona bakıyoruz. Birbiriyle yaklaşık, mantıklı açıklama koyabiliyorsak, kabul, yoksa o zaman detay araştırmaya gidiyoruz. Nasıl detay? İşte, sigortalının A'sını, B'sini, C'sini al, ondan sonra onun sektörel dağılımına bak, hangi sektörde? Mesela, en büyük sıkıntılarımız kayıt dışı sektörlerde. Mesela, kayıtlı imalat sanayisinde çalışanlar yüzde 90-95 oranında tutuyor, çok büyük oranda tutuyor. Ama, kayıt dışı sektörlerde çok büyük sapmalar var çünkü zaten normal, kayıt dışı olduğu için. Şu anda arkadaşlarımız da bütün veriler var, onu söylüyorum, karşılaştırma yapıyoruz. Ama, tutmasını hiçbir zaman beklemiyoruz zaten. Ama, uçuk rakam varsa da o zaman bizim dönüp rakama veya SGK'nın veya İŞKUR'un dönüp rakama bakması gerekiyor.

MUSTAFA KALAYCI (Konya) – Biraz uçuk da ben ondan sordum. Herhâlde söylemişti Yadigar Hanım, değil mi? SGK BAŞKANI YADİGAR GÖKALP İLHAN – 265 bin.

MUSTAFA KALAYCI (Konya) – Yani, sırf emekli olabilmek için çoğunluğu başvuruyor süresi az kaldığı için.

TÜİK BAŞKANI BİROL AYDEMİR – Tabii, tabii.

MUSTAFA KALAYCI (Konya) – Yani, normalde belki mevsimlik tarım işçisi olarak uzun süreli çalışması... Sırf emekliliği için başvuranlar var, onu da biliyoruz. Ama, buna rağmen, siz de "Kayıt dışı yüzde 95 falan." dediniz.

TÜİK BAŞKANI BİROL AYDEMİR – Evet. Buradaki kayıt dışı yüzde 95. Tarım sektöründeki istihdamda kayıt dışılık yüzde 88,-89'larda zaten. En son veride tarımdaki kayıt yüzde 82,9, toplam tarımda. Benim biraz önce verdiğim, geçici mevsimler çalışanlardaki yüzde 95, toplam tarım sektöründe yüzde 82,9.

MUSTAFA KALAYCI (Konya) – Ben de onu kastetmiştim. Yani toplam 485 binin çalışanlardan 200 küsur bin sigortalı görünüyor. Yani, bunun yarısı diyelim ki emeklilik için... Yine, toplam 485 binin yüzde 5'yle onu karşılaştırdığımız zaman...

TÜİK BAŞKANI BİROL AYDEMİR – SGK'da toplam geçici mevsimlik çalışan şeyi ne kadar? Yani, öyle bir ayırım, ücretli ayırımı var. Toplam tarımdaki sigortalı, ücretli ayırımı vardı ama geçici mevsimlik...

SGK BAŞKANI YADİGAR GÖKALP İLHAN – 2925 kapsamında olanlar var, onun dışında...

TÜİK BAŞKANI BİROL AYDEMİR – Ama, onlar ücretli, onların tamamı kapsıyor Sayın Vekilim. Biliyorsunuz, ben de Başkanlığını yaptığım için... Onlar tamamını kapsıyor. Yani, benim bildiğim kadarıyla, eğer sonradan ayırma gittilerse olabilir, onu Yadigar Hanım lütfen, düzeltsin o zaman. Biz de 2925 dediği tarımda ücretliler.

MUSTAFA KALAYCI (Konya) – Şimdi, Birol Bey, samimi olmak gerekirse tabii Türkiye İstatistik Kurumunun verilerine biz güvenmek durumdayız, güvenmemiz lazım. Ama, değişik araştırmalarda çok daha yüksek rakamlar olunca insanın, hepimizin içine acaba yani tespitlerde... "2 milyon" diyen var, "4 milyon" diyen var yani tabii, bir şeyi yok.

TÜİK BAŞKANI BİROL AYDEMİR – Sayın Vekilim, toplam en son 5 milyon 404 bin tarımda çalışan var.

MUSTAFA KALAYCI (Konya) – Evet, doğru diyorsunuz. Esas öteki sorun...

TÜİK BAŞKANI BİROL AYDEMİR – Ve bunun çok büyük bir kısmı da ücretsiz aile işçisi zaten. 2 küsur milyonu yanılmıyorsam en son, 2 milyon 805 bini.

MUSTAFA KALAYCI (Konya) – Onların içinde olabilir belki yani hem aile...

TÜİK BAŞKANI BİROL AYDEMİR – Şöyle: Sonuçta bizimkisi bir istatistik, araştırma Sayın Vekilim. O arada 50 bin, 10 bin aşağı yukarı olabilir zaten. Mesela, aynı anketi başka hanelere, başka yere gitseniz 485 değil, belki 450 çıkar, belki 500. Ama, inanın bana bu 300 bin çıkmaz, bu 600 bin çıkmaz. Bunu size garanti ederim çünkü istatistiğin güven aralıkları var, belirli kalite unsurları var ve bunları eğer yakalayamazsak açıklayamayız. Ve Sayın Vekilim, bizim bütün bu istatistiklerimizin hepsi Eurostat'la paylaşılr ve belli kaliteyi sağlayamazsak onlar kabul etmezler. Yani, biz kendimize yapıp kendimize böyle tamam, iyi falan demiyoruz; biz ciddi bir şekilde Eurostat'ın, diğer uluslararası kuruluşların belli istatistiklerde -dış denetim demiyorum ama- böyle kontrolünden ve şeyinden geçiyoruz, yoksa kabul etmezler. Bu mevsimsel şeyle ilgili.

MUSTAFA KALAYCI (Konya) – Öbür sorum sorunuzun değerlendirmesi. Yani, ne kadar süre çalıştım diyeni istihdam arasına alıyorsunuz ve bu 485 bin kişi mevsimlik geçici işçi diyoruz, neye istihdam içinde, mevsimlik içinde değil?

TÜİK BAŞKANI BİROL AYDEMİR – Enver Bey, onu...

BAŞKAN – Buyurun.

TÜİK BAŞKAN YARDIMCISI ENVER TAŞTI – Ben Sayın Başkanımızın belirttiği şeyi biraz açayım: Hanehalkı iş gücü anketinde örnek adreslerimiz ikamet edilen yer. Şimdi, gezici işçiler dediğimizin ya da gezenlerin çoğu mesela, çadırlarda ya da ona benzer yerlerde ikamet ediyor. Eğer orada ikamet ediyorlarsa ve bizim anketi uygulama dönemimizde

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon: Mevsimlik Tarım Giriş : Tarih 04/02/2015 Stenograf Kayıt: Araştırma Tarım Sayfa:6

evlerinde yoklarsa onları biz yakalayamıyoruz. Çünkü, şeyimiz çok belli yani adres, çerçeve -o yüzden Sayın Başkanımız biraz önce söyledi- bunlar ikamet edilen yer. Ve kapıyı çaldığımızda, haneyi ziyaret ettiğimizde sorduğumuz temel 4 soru var.

Birincisi: “Geçtiğimiz hafta içerisinde bir işte çalıştınız mı?” Çalıştığını söylüyorsa zaten ondan sonra sektörünü, ne kadar süreyle çalıştığını, faaliyet türü, mesleği, kayıtlılık durumu... Buna benzer biraz önce Sayın Başkanım bahsetti, ana başlıkları sorguluyoruz. Eğer “Çalışmadım.” diyorsa ücretsiz aile işçisi olsa bile kendi işletmenizde -hani bu tarım sektörü dediğimiz- çalışıp çalışmadığını ikinci kez bir daha soruyoruz. Ondan sonra, eğer başında bulunmadığı bir iş varsa yine belli sürelerde, mesela, üç aydan az özellikle kendi hesabından işveren ücretli çalışanlar için, atlamasınlar bir şeyi yani kendileri sehven bize çalışmıyorum, demesin diye 3’üncü kez sorguluyoruz. Daha sonra, çalıştığını yakalıyorsak yani bir işte istihdam edildiğini bulduktan sonra sektör ve sektörün akabinde bu süreleri hesaplıyoruz. Biraz önce sorduğunuz soruda Sayın Başkanımız istemişti, şimdi alelacele veremedik ama bu bahsettiği 534 bin -ki bizim biraz önce şeklini gösterdi Sayın Başkanımız- orada, süzerek çıkardığımız, yoksa doğrudan “Siz gezici işçi misiniz ya da mevsimsel çalışıyor musunuz?” diye bir sorumuz yok. Biz adım adım sorgulayıp o aradan bilgiyi süzuyoruz. Süzdüğümüz bilgi de biraz önce ifade edilen rakamlarda, bir aydan az çalışanların oranı yüzde 32, bir ile üç ay arasında çalışanların oranı ise yüzde 36,3. Yani, topladığımızda yaklaşık yüzde 67-68’i, bunu, bu işi yaklaşık üç ay süreyle yürüttüğünü belirtmiş. Tabii, burada idari kayıtlar noktasına baktığımızda, bizimki beyan ve beyan aldığımızda ikinci işi de alıyoruz. Gittiğimizde sorguladığımız geçen hafta yaptığı işle ilgili bir şey. Mesela, Sosyal Güvenlik Kurumuna kayıtlı olup çalışmayabilir, biz gittiğimizde onu işsiz ya da iş gücüne dâhil olmayana dâhil edebiliriz ya da Sosyal Güvenlik Kurumuna kayıtlı olduğu hâlde bir işte çalışıyorsa diyelim ki ben devlet memuruyum, şu anda çalışıyorum hani olmaz ya, olursa 2’nci bir işim var, tarım sektöründe geçtiğim hafta çalıştığım sektör hangisiyse o bilgiyi alıyorum. Yaklaşık Türkiye’de de 2’nci iş yapanların oranı yüzde 3 civarında. O yüzden, rakamlarda hani oradaki “Niye öyledir, değildir?” dediğim en kolay yolu Sayın Başkanım söyledi, onların TC kimlik numaralarını alıp diğer biz de örneğe çıkarlarla tabii, yani yaklaşık 176 bin-500 bin civarında kişiyle görüşüyoruz- 15 ve artı yaş çalışma çağındaki nüfus dersek yaklaşık 350 bin civarında kişiye denk geliyor, onlar arasında bakabiliriz. O yüzden, hani kişinin kendisini nasıl gördüğüyle değil, sorularda biz nasıl o kişileri ölçtüğümüzle ilgileniyoruz.

BAŞKAN – Çok teşekkür ediyorum.

Sorusu olan?

Sayın Matlı, buyurun.

ÖNDER MATLI (Bursa) – Başkanım, çok teşekkür ediyorum.

Şimdi, ben buradaki sunumuza bakıyorum. Burada gördüğümüz kadarıyla mevsimlik çalışan sayısı her geçen yıl artıyor. Ama, öbür tarafta Yedigöller Hanım’ın da sunumunda rakamlara bakıyoruz, zaten onlar TÜİK rakamları, tarımda istihdam edilenlerin payı toplam istihdamın içerisinde her geçen gün azalıyor. Ve açıkçası ben sektörün içerisinde gelen insan olarak da tarımla ilgili olarak hem kendi bölge, Bursa’ya, diğer bölgelere baktığımız zaman da mevsimlik tarımsal işçilerin biraz sanki azaldığı gibi açıkçası, tabii, böyle çok net bilgiler olmamakla beraber, rakamların her yıl düştüğü gibi bir şey var, algı var açıkçası bizde. Ama, buradaki rakamlara baktığımız zamanda da tersine buradaki rakamlar artış gösteriyor ama genel itibarıyla tarımda istihdam edilen nüfusa baktığımız zaman da buradaki tarımdaki istihdamın da azaldığını hep beraberer görüyoruz. Burada bir acaba paradoks var mıdır, yok mudur? Bununla ilgili olarak bir şey söyleyebilir miyiz?

Teşekkür ediyorum.

TÜİK BAŞKANI BİROL AYDEMİR – Şöyle Sayın Vekilim: Doğru çünkü tarım sektöründeki istihdam 2002’den sonra çok hızlı bir şekilde düşmeye başladı ama son yıllarda yüzde 20’ler, 21’ler, 22’ler civarında. Bakarsanız son birkaç yıldan beri artık sabitlendi; birincisi bu. Biz de zaten veriye baktığımızda son üç yıldan beri aslında, sabitlenmiş durumda. 624, 608, 591 yani az azalma var ama çok ciddi bir rakamsal değişiklik yok. Dolayısıyla, aslında tarım sektöründekiyle paralel yani bütün içinde paralel hareket ediyor. Tabii, bizim elde ettiğimiz veriler, dediğimiz gibi, anketten ve araştırmalardan yapılan veriler. Dünyadaki birçok istatistik ofisinin de yaptığı, birkaç istatistik ofisi hariç, onlar idari kayıtlardan topluyorlar. Yaptığımız veriler dolayısıyla bizim için, kendimiz açısından daha güvenli, daha iyi bir veri olmadığı sürece bu bizim için en geçerli veridir. Bizim için daha iyi ve daha güvenli veri neresidir? İdari kayıtlar verisidir. Her zaman bir numaradır. Yani, eğer biz SGK’dan bu detayda bir veri alıyor olabilesek zaten hiçbir şeyle tereddüdümüz olmayacak. Ama, Türkiye gibi kayıt dışının yüksek olduğu bir yerde Sayın Vekilim, idari kayıtlardan aldığımız veri de size gerçeği söylemeyecek. Dolayısıyla, ne yaparsak yapalım, şu anki verimiz elimizdeki en gerçekçi ve en doğru veri aksi ispatlanana kadar Sayın Vekilim.

BAŞKAN – Çok teşekkür ediyorum Başkanım.

Sayın Vekilim, buyurun.

RAMAZAN KERİM ÖZKAN (Burdur) – Bu mevsimlik tarım işçileri dışında, bir de mevsimlik orman işçileri var dikimde, sökümden, teraslama çalışan. Yani, bunlar Sosyal Güvenlik Kurumu alanında değil. Bir anlaşma gereği, kooperatif iş veriyor yani Sosyal Güvenlik Kurumu olarak yani angarya yasaktır diyoruz, angarya yanlıştır diyoruz,

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon: Mevsimlik Tarım Giriş : Tarih 04/02/2015 Stenograf Kayıt: Araştırma Tarım Sayfa:7

Anayasa'nın hükümleri var. Sayın Başkanım, bu orman köylüleri yıllardır sigortasız çalışıyor yani bunların ne BAĞ-KUR'u var ne SSK'ları var, gerçi hepsi Sosyal Güvenlik Kurumu olarak birleştirildi ama bunların sigortaya alınmaları için Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığımızın bir çalışması var mı? Bunların emeklilikleri yok, bunlar bizim ülkemizin en mağdur kesimi, Burdur'da var, Artvin'de de var, Diyarbakır'da da var, Bolu'da da var, Edirne'de de var bu çalışan orman işçileri. Bunlar için kurumumuzun bir çalışması var mı, bunlar emeklilik kapsamına alınacak mı?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – O soruyu birazdan sunumda, sosyal güvenlikte şey yapalım.

MUSTAFA KALAYCI (Konya) – Başkanım, kısa bir soru...

BAŞKAN – Tabii, buyurun.

MUSTAFA KALAYCI (Konya) – Bir soru soracağım, malum, gezici mevsimlik tarım işçilerini konuştuk. Siz anket yaparken gezici mevsimlik işçilerinin kaldığı adrese gittiğiniz zaman tümünü mü dikkate alıyorsunuz, orada görüştüğünüz kişiyi mi baz alıyorsunuz çünkü oradakilerin hepsi tarım işçisi niteliğinde?

TÜİK BAŞKANI BİROL AYDEMİR - Ailenin tamamını, tüm fertlerin tamamını alıyoruz.

Ya, belki şeyi düzeltme ihtiyacı var sayın vekilim -yani belki onun kayıtlara doğru geçmesi açısından- biz geçici mevsimlik şeyini bilmiyoruz, biz oraya gittiğimizde onu öğreniyoruz. Biz adrese gidiyoruz, adreste kimin yaşadığını bilmiyoruz, adreste Suriyeli yaşayabilir, adreste memur da yaşayabilir, adreste bir işçi de yaşayabilir. Bakanlar çıkıyor yani adresi...

MUSTAFA KALAYCI (Konya) – Suriyelileri dikkate almıyoruz değil mi Başkanım?

TÜİK BAŞKANI BİROL AYDEMİR - Suriyeli çıksa da alınıyor, aynı istatistiğe girer onlar. İşsizse işsiz sistemimizin içinde, bizim için Türkiye sınırlarında yaşayan herkes adreste kim çıktıysa o adrese gideriz, adresteki kim olduğunun; yurt içi yurt dışı, işte Suriyeli, göçmen fark etmez, biz o soruyu sorarız ve o soruları alırız ve değerlendiririz. Biz o yüzden başlangıçta bizim istatistik verimiz hanehalkı ve gittiğimizde adreste kimin yaşadığını hiç bilmeyiz, general de çıkabilir, bakan da çıkabilir, sokaktaki işsiz de çıkabilir.

BAŞKAN – Evet, tabii, buradan şunu da öğreniyoruz. Mesela Suriyelilerden bahsetti, tabii, belki bu üç dört yıl öncesi için Türkiye'de bir sorun değildi ama şu anda neredeyse bir ilin nüfusu kadar Suriyeli barındıran yerler var. Belki de TÜİK'in, belki sizin bahsettiğiniz işte uluslararası standartlarda bu iş yapılıyor, bu standartların dışında Türkiye'nin kendine has, böyle yeni standartlarla yeni araştırmalar yapmamız gerekiyor. Yani mesela şu anda Şanlıurfa'da 480 bin Suriyeli var resmî kayıtlara giren, Kilis'te, Antep'te, sınır bölgelerinin genelinde, daha doğrusu Türkiye'nin her tarafında gerek istihdamla ilgili gerekse de diğer verilerle ilgili zannediyoruz TÜİK'in yeni standartlarla yeni araştırmalar yapması gerekiyor, bu konularda bir çalışmanız var mı, onu bilmiyorum.

Bir de gelen soruların yoğunluğundan şunu anlıyorum. Soru geldikçe yeni bilgi ihtiyacımız ortaya çıkıyor bizim Komisyon üyeleri olarak. Şimdi, rapor yazım aşamasında, biz bu konularla ilgili meselelere vâkıf uzman arkadaşımızı sizden isteyeceğiz, bu zaman zarfı içerisinde arkadaşlarımızın yeni öğrenmek isteyecekleri olacaktır, ben de bayağı bir not aldım. Bu mevsimlik işçilerin yıllara göre dağılımları, yıl içerisindeki aylara göre dağılımları, buna benzer birkaç soru, sunumu uzatmama adına bu soruları sonradan sizlerle yazılı olarak paylaşacağız. Uzman arkadaşlarımızdan birini de mutlaka rapor yazım aşamasında katkısını isteyeceğiz.

Ben Başkanımıza çok teşekkür ediyorum bu sunumundan dolayı.

Meclis Genel Kurulunda karar yeter sayısı ile ilgili bir problemden dolayı milletvekili arkadaşlarımız ayrılmak durumunda kaldılar, mevcut milletvekili arkadaşlarımız uygun görülürse beş dakikalık ara verelim, ardından Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanımızın sunumuna geçelim.

Çok teşekkür ediyorum.

TÜİK BAŞKANI BİROL AYDEMİR – Ben teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Biz son iki üç yılın aylık şeylerini de gönderebilir yani ay ay da değişimlerini takip edebilirsiniz, onları da gönderebiliriz.

BAŞKAN – Aldığımız notları sizinle paylaşacağız.

TÜİK BAŞKANI BİROL AYDEMİR – Onları da gönderebiliriz.

BAŞKAN – Tamam, olur, çok teşekkür ediyorum.

Kapanma Saati: 15.29

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon: Mevsimlik Tarım Giriş : Tarih 04/02/2015 Stenograf Kayıt: Araştırma Tarım Sayfa:8

İKİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 15.39

BAŞKAN: Mahmut KAÇAR (Şanlıurfa)

BAŞKAN VEKİLİ: Mehmet ERDOĞAN (Adıyaman)

SÖZCÜ: Önder MATLI (Bursa)

KÂTİP: Mehmet S. HAMZAOĞULLARI (Diyarbakır)

---- 0 ----

BAŞKAN – Komisyonumuzun 7'nci toplantısında Türkiye İstatistik Kurumu Başkanımızın sunumunu dinledik.

Şimdi de Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanımız Sayın Yadiğar Gökalp İlhan Hanımefendi'nin sunumları olacak.

Ben sunum yapmak üzere, sözü Sayın Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanımıza tevdi ediyorum, buyurun Sayın Başkanım.

SGK BAŞKANI YADİGAR GÖKALP İLHAN – Sayın Komisyon Başkanım, saygıdeğer Komisyon üyeleri, değerli katılımcılar; teşekkür ediyorum.

Benim tabii, bir önceki toplantıya katılma imkânım olmamıştı, Bakanlığımız tarafından katılım gerçekleştirilmişti. Bir önceki toplantıda konuşulanları yani tam olarak bizden ne kadar detayda bir sunum istendiği konusunda çok hâkim değildim. Biz bir sunum hazırladık, o detaylara da girebiliriz ama sunumumuzun bir bölümünde, bizde temmuz rakamları mevcuttu. Türkiye İstatistik Kurumumuz tabii, bizden önce sunum yaptığı için o rakamların -biraz daha- bazılarını ekim ayı itibarıyla verebildi. Acaba bir karışıklık olur mu diye hani kafamda bir soru işareti oluştu ama ben bir başlayalım, hem soru sorulan hususlar çerçevesinde de cevapları vermeye çalışayım. İsterseniz ondan sonra sunuma geçebiliriz ama sunum zaten dağıtıldı, metin olarak dağıtıldı. Siz de uygun görürseniz böyle bir yöntem takip edelim diye düşündüm, önceki sunumu da dinledikten sonra.

Efendim, tabii, tarımsal faaliyetle uğraşan birçok aile -TÜİK Başkanımızın da ifade ettiği üzere- geçimini sağlayabilmek amacıyla daha fazla tarımsal iş imkânı bulunan yerlere mevsimsel olarak göç etmek ve tarım işçisi olarak gitmek durumunda kalıyorlar. Tabii, kayıt dışı istihdamla mücadele alanında hem Sosyal Güvenlik Kurumu hem de diğer bütün ilgili kurum ve bakanlıklarla da ortak yürüttüğümüz çalışmalar çerçevesinde bazı önemli başarıları aslında yakaladık. Ama bu sektöre baktığımızda, bu sektörün kendine özgü yapısal ve diğer sorunları sebebiyle burada ciddi bir mesafe maalesef katedemedik. Bizim de direkt tabii sorumluluk alanımıza giren konular. Yaptığımız birtakım çalışmalar var ama bunun dışında da gerçekleştirilmesi ve atılması gereken önemli adımlar olduğunu görüyoruz. Burada, tabii, bu sektörde kişilerin eğitim seviyesinin daha düşük olması, birlikte hareket edememelerinden kaynaklanan, yetersiz toprak sorunları, kendilerinin herhangi bir araziye vesaire bire bir sahip olamamaları sebebiyle... Bir de aracılık eden bazı kesimler var; bunlara, işte, "elçi" veya "çavuş" denilmekte. Dolayısıyla, herhangi bir fiziki üretimde bulunmadıkları gibi, bu kişiler anlaşma sağladıkları işçi başına da belli bir pay alıyorlar ve herhangi bir sorumlulukları da ne işçilere dönük ne de işverenlere dönük bir bulunmamakta. Bu eğitim seviyelerinden kaynaklanan -bir şekilde- böyle bir sorunla da karşı karşıya bulunmaktayız.

Şimdi, 2014 yılı Kasım ayı itibarıyla Sosyal Güvenlik Kurumuna kayıtlı sigortalı sayısına baktığımızda 13,6 milyon kişi olduğunu görüyoruz ama tarım ve orman işlerinde süresiz ve geçici çalışmaları sebebiyle tescil edilen sigortalı sayımıza baktığımızda da 265 bin kişi olduğunu görüyoruz. Bu 265 bin kişinin, içinde 2008'den önceki yıllarda 2925 sayılı Kanun kapsamında çalışanlar var, hâlen aktif sigortalı olarak çalışanlar 22.921 kişi bunlar şu anda; bir de 2011 yılında 6111 sayılı Kanun'la Ek 5 dediğimiz, bu kişileri kayıt altına almak üzere geliştirilmiş bir yöntemle yine isteğe bağlı olarak, kendilerini bu şekilde tescil ettirmiş kişiler var, bunların sayısı da 243.195 kişi. Yani bu iki grubu topladığımızda 265 bin kişi olduğunu görüyoruz. Tabii, 2925 sayılı Tarım İşçileri Sosyal Sigortalar Kanunu 1 Ocak 1984'te yürürlüğe giriyor. Ve o sistemde yine tarımda çalıştıklarını beyan eden kişilere, işte, on beş yıl sigortalılık süresi ve üç bin altı yüz gün de prim ödeme koşuluyla ve sadece on beş gün üzerinden prim yatırarak emekli olabileme hakkı tanınmıştı. Ama 2008 yılında 5510 sayılı Kanun'la birlikte bu sona erdirilmiş oldu. Yani 2008 yılından sonra artık bu kapsamda tescil edilmiş olan herhangi bir sigortalı söz konusu değil. Bu bahsettiğim 22 bin küsur kişinin hâlen emekli olmayıp sigortalılıkları devam eden kişiler olduğunu görüyoruz bunların.

6111 sayılı Kanun'la yine bahsettiğim gibi bir madde eklendi ve burada, bu maddeyle tarım veya orman işlerinde -ki sayın vekilimizin sorduğu soruya aslında bu bir cevap oluyor ama tabii- sayı olarak orman işleri gibi gözükenlerin sayısı yine bu toplam içerisinde oldukça düşük, 600 kişi olarak gözüküyor.

Dolayısıyla, bu kişiler, işte, hizmet akdiyle süresiz çalışanlar yani mevsimlik tarım işçileri, sigortalı sayılma hakkına kavuşmuş oluyorlar. Bunların koşulları ne yani bu şekilde sigortalı olabilmelerinin koşulları? İşte, herhangi bir şekilde, SSK, Emekli Sandığı veya BAĞ-KUR'a tabi çalışmıyor olmaları, banka sandıklarına tabi çalışmıyor olmaları, 18 yaşını doldurmuş olmaları. Yani herhangi bir yerden gelir, aylık almıyor olmaları koşuluyla buraya başvurabiliyorlar ve bu kapsamda, Ek 5 dediğimiz kapsamda sigortalılıklarının başlayabilmesi için de çalıştıkları yerin veya sürekli ikametlerinin bulunduğu yerde

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon: Mevsimlik Tarım Giriş : Tarih 04/02/2015 Stenograf Kayıt: Araştırma Tarım Sayfa:9

muhtarlıktan bir belge alıyorlar orada ikamet ettiklerine dair ve bu belgeyi yine tarım müdürlüklerine onaylatıyorlar ve o onaylattıkları belgeyle sosyal güvenlik il müdürlüklerimize ya da sosyal güvenlik merkezlerimize başvuruyorlar ve başvurdukları tarih itibarıyla da bu sigortalıkları başlamış oluyor.

Tabii, burada yine Sayın Vekilimizin bahsettiği bir husus vardı, hani bunların çoğu aslında bu avantajdan yararlanmak adına buna başvuranlar yani tarımda çalışmıyorlar ama bu imkândan yararlanabilmek için buna başvuran kişiler. Dolayısıyla, burada sayılarda bir artış görüyoruz, bu artışın buna bağlı olduğunu düşünüyoruz biz de. Yani aslında tarımda çalışmıyor ama hani, daha kolay emeklilik hakkına sahip olabileceği için buradan başvuran kişiler ve bunun tabii, denetiminde de birtakım sıkıntılar var. Hani biz, bu koşullar altında, mevzuat bu şekildeyken bunun çok iyi bir şekilde denetimini yapamıyoruz yani gerçekten tarımda mı çalışıyor, yoksa çalışmadığı hâlde mi buradan kendisini tescil ettirmiş, bunun denetimi konusunda tabii birazcık daha bizim de çalışıp kafa yormamız gerekiyor.

Şimdi, 2014 yılı Kasım ayı itibarıyla bu Ek 5 kapsamında sigortalı olanların sayısı 243 bin kişi. Şimdi, burada, bu Ek 5 sigortalıları için prime esas kazanç günlüğünün taban ve tavanı arasında, belirlenen taban ve tavanı arasında kendilerince belirlenen günlük kazanç üzerinden yüzde 34,5 oranında bir prim ödemekteler. Hani, bunun dağılımına girmiyorum ama 2925'ten farklı olarak, orada yüzde 32,5'tu, burada yüzde 34,7; bu aradaki fark, iş kazası ve meslek hastalığı primi de ödenmekte, o farktan kaynaklanmakta. Bu sigortalılarımız 2015 yılı içerisinde aylık yirmi iki gün üzerinden prim ödeyerek otuz gün hizmet kazanmaktalar çünkü kanunun çıktığı tarihte on sekiz günden başlayarak ve her yıl bir gün artırılarak, artırılması öngörülerek bu düzenleme yapılmıştı. Dolayısıyla, prim ödedikleri gün sayısı otuza tamamlanmaya kadar her yıl bir gün olarak artırılmakta ve taban dediğimiz tutarlar, prime esas tutarlar en az 303 lira, en fazla ise 1.975 lira. Ama çoğunluğuna baktığımızda, bunu taban fiyatı üzerinden ödediklerini görmekteyiz.

Yapılandırma sonuçlarına baktığımızda, şu ana kadarki kayıtlarımıza giren bilgilere, en son 6552 sayılı yapılandırmaya başvuranlarda, toplamda 15 bin kişi bunlardan müracaat etti ve 49 milyon lira tutarındaki borçlarını yapılandırdılar. Tahsilatımıza baktığımızda da 9 milyon lira gibi bir tahsilat gerçekleştirildi.

Sayın Komisyon Başkanım ve çok değerli Komisyon üyelerim; şimdi, yürürlükte bulunan mevzuat hükümlerine göre bizim Sosyal Güvenlik Kurumu olarak düşüncemiz, bu isteğe bağlı olduğu için, burada, biraz önce de bahsettiğimiz gibi, hani, bu sektörde çalışmayanların da bu alana kaydıklarını görüyoruz. O yüzden, bunun zorunlu hâle getirilmesi bu sıkıntıyı önleyebilir diye düşünüyoruz. Tabii, bu zorunlu hâle geldiğinde burada işverenlere de bir prim yükü gelecek, bu da bunun olumsuz tarafını oluşturmakta. Buna nasıl bir çözüm olabilir diye düşündüğümüzde, biz belki burada prim farklılaştırılmasına gidilebilir diye düşündük, hani, bir teşvik olabilecek şekilde, daha düşük oranda prim tahsil edilebilir işverenleri de olumsuz açıdan etkilememesi için.

Bunun dışında, yine, biz 6552 sayılı Yasa'dan önce ev hizmetlerinde çalışanlarla ilgili bir düzenleme getirmiştik, aynı kişinin yanında on günden az çalışanlarla ilgili. İşte, sadece iş kazası ve meslek hastalığı primini kendileri ödeyerek hem kayıt altına alınmış olurlar hem de burada oluşacak riskleri azaltabiliriz diye bir madde düzenleme yapmıştık. Bu, nisan ayında yürürlüğe girecek, yürürlük maddesi. Belki bu kişiler için de aynı tarzda bir düzenleme getirilebilir diye düşünüyoruz.

Bunun dışında, bu işçilerin kayıt altına girmeme konusunda sosyal yardımlar boyutuyla bir sıkıntıları olduğunu görüyoruz ve Genel Sağlık Sigortası primleri açısından bir sıkıntı yani psikolojik olarak böyle bir sıkıntı olduğunu görüyoruz. Yani bu kişiler sigorta kapsamına alındıklarında hem şu anda Genel Sağlık Sigortası primleri devletçe karşılanıyor olduğundan bunun artık karşılanmayacağıni düşünerek bunu yapmak istemiyorlar.

İkinci olarak da sosyal yardımlar, yaşadıkları yerlerde işte, sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakıflarından aldıkları sosyal yardımların kesileceğini düşünüyorlar. Belki bunu daha iyi anlatmak gerekiyor çünkü Genel Sağlık Sigortası primi, evet, çalıştıkları süre içerisinde kesiliyor, kendilerinin ödemesi gerekiyor gelir testine girip ama tekrar işten ayrılmalari durumunda bu prim tekrar devlet tarafından ödenmeye başlıyor, hani, sadece bir gelir testine girmeleri gerekiyor. Dolayısıyla, herhangi bir dönemde sağlık hizmetinden faydalanamama gibi bir durumları aslında söz konusu olmayacak.

Sosyal yardımlar açısından bakıldığında bazı kanunlarda bazı değişiklikler yapıldı ve artık herhangi bir sosyal güvenlik sistemine tabiyse bile, eğer geliri, bir aile içerisinde kişi başına düşen gelir net asgari ücretin üçte 1'inden daha düşükse, asgari geçim indirimi de bu tutardan düşülmek kaydıyla belirlenen rakamın altında geliri varsa bunlar sosyal yardımlardan yararlanmaya devam ediyorlar. Dolayısıyla, sosyal yardımları kesilmiyor aslında. Belki bu daha iyi anlatılarak bunların bu sigortalılıktan kaçınmamaları ve kayıt altına alınmalarını teşvik etmek söz konusu olabilir diye düşünüyorum.

Bunun dışında, istihdam bürolarıyla ilişkilendirmek, özel istihdam bürolarıyla bunları ilişkilendirmek ve buralardan belge almaları kaydıyla bu sigortalılıklarını zorunlu hâle getirirsek aslında bu sektörün dışında çalışanların buraya yönelmeleri değil de gerçek manada bu geçici olarak çalışanlar buraya dâhil edilebilir diye düşünüyorum. Bu istihdam bürolarıyla ilişkilendirmek son derece önemli olabilir.

Diğer bir konu da buradaki konuşmalar esnasında sorulan sorulardan yola çıkarak bizim aslında sorumluluğumuzda olan ve yapmamız gereken, aslında yapmaya çalıştığımız ama şu ana kadar sonuçlandıramadığımız bir konu. Bizim şu anda sistemimizde iş kolu kodlarına göre bir şey tutulmuyor. Yani bunları tam olarak ayırt edelim dediğimizde ayırt etmekte

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon: Mevsimlik Tarım Giriş : Tarih 04/02/2015 Stenograf Kayıt: Araştırma Tarım Sayfa:10

zorluk çekiyoruz. Burada belki sistem altyapısını buna göre düzenleyip işte, tam olarak nerede, hangi iş kolunda çalıştıklarını tespit etme açısından bir düzenlemeye en kısa sürede gitmemiz gerekiyor. Bu rakamlardaki bazı tutarsızlıklar falan tabii - Sayın TÜİK Başkanının da söylediği gibi- buralardan kaynaklanıyor.

Ayrıca, tabii, veri paylaşımına ilişkin bir sıkıntımız var. Belki bu Komisyonunun konusu değil ama konu açıldığı için söylüyorum, yapılan yasal düzenlemede aslında kişisel verilerin gizliliğine dönük yani kişisel verilerin paylaşılmasına dönük bir madde düzenlemesi yapılırken oradaki ifadelerden kaynaklı bir şekilde sosyal güvenlik kurumu şu anda ne akademisyenlerle ne kurum içerisinde kendi uzmanlarıyla ne de kamu kuruluşlarıyla sahip olduğu hiçbir veriyi paylaşamaz noktaya geldi, şu birkaç aylık sürede yaşadığımız sorunlardan bir tanesi de bu. Şu andaki mevcut İş Sağlığı Güvenliği Yasası'nda bir madde düzenlemesiyle bunu düzeltmeye çalışıyoruz ama eğer orada düzelse tabii, bu bire bir veri paylaşımı da bundan sonraki politika belirleme noktasında bizlere ışık tutacaktır, daha yardımcı olacaktır diye düşünüyorum.

Arz ederim Sayın Başkanım.

İsterseniz sunumdaki bazı detaylara da gidebiliriz.

BAŞKAN – Çok teşekkür ediyorum.

Milletvekili arkadaşlarımızın soruları doğrultusunda belki tekrardan bir açıklama ihtiyacı olabilir.

Milletvekili arkadaşlarımızdan sorusu olan varsa onlara söz vereyim.

Şöyle bir değerlendirmede bulunmak istiyorum: Malumunuz, tarım alanıyla ilgili, ürün üzerinden verilen desteklemeler var ve bildiğim kadarıyla, desteklemeden faydalanan bütün çiftçiler ürün desteğini Ziraat Bankası aracılığıyla alıyorlar. Ziraat Bankasından alırken geçmişe dönük olarak yıllık destekleme miktarının belli bir kısmını Sosyal Güvenlik Kurumuna prim olarak ödüyorlar. Şimdi, böyle kendinden olan bu uygulama bu alanda istihdam edilenlerin kayıt dışılığını nasıl etkiliyor? Sizin bize sunacağınız önerilerden bu tarım alanındaki istihdamda, ister mevsimlik işçi olsun isterse tarım alanındaki çalışanlar olsun, devletin vermiş olduğu destekleme primleri üzerinden bir tahsilat veya kayıt altına alınabilme imkânı var mı? Çünkü biz de çiftçilik yapıyoruz, mesela, her yıl pamuk desteklemeleri ödenirken çiftçilerin gelirinin de çok önemli bir oranının, yüzde 2'lik, 3'lük bir kısmının, ki yılda diyelim 30 bin lira bir destekleme alan bir çiftçinin 1.000 lira, 1.500 lira gibi, toplu bir şekilde hesabından para alındığını biliyoruz Sosyal Güvenlik Kurumuna. Ama bu paralar niçin alınıyor, hangi sistem üzerinden alınıyor, bununla ilgili açıkçası çok bilgi sahibi değiliz, bununla ilgili bize bir bilgilendirme yapabilir misiniz?

Bir de bunların bu desteklemeler üzerinden yani devletin ürün bazlı, çiftçilere desteği üzerinden bunları kayıt altına alabilme imkânımız var mı? Belki bununla ilgili bir teşvik sistemi olabilir çünkü mesela, 100 dönüm pamuk eken bir kişinin mevsimsel olarak kaç kişi istihdam edeceği belli; bunların primleriyle ilgili bir yüklemeye yapılabilir mi? Yani devlet tarafından ayrıca bir destekleme verilebilir mi? Bununla ilgili bir öngörünüz, bir çalışmanız, değerlendirmeniz olur mu?

SGK BAŞKANI YADİGAR GÖKALP İLHAN – Sayın Başkanım, şimdi, 5510 sayılı Kanun'un 88'inci maddesinde yer alan hâliyle... Şimdi, maddeyi şöyle okuyorum, aslında okumama gerek yok. Biz sadece sattıkları tarımsal ürün bedellerinden borç tutarını geçmemek kaydıyla yüzde 1 ile yüzde 5 oranları arasında -şu andaki belirlenen oran yüzde 2- kesinti yapıyoruz ama teşviklerden...

BAŞKAN – Ne kesintisi bu?

SGK BAŞKANI YADİGAR GÖKALP İLHAN – Sigorta primi kesintisi. Yani sizin söylediğiniz gibi teşviklerden yapılan bir kesinti söz konusu değil Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından.

BAŞKAN – Yani siz bu kestiğiniz yüzde 2'yle çiftçiyi otomatikman sigortalı hâle mi dönüştürmüş oluyorsunuz?

SGK BAŞKANI YADİGAR GÖKALP İLHAN – Genel Müdür Yardımcımız biraz daha detaylı bilgi verecek Başkanım, müsaadenizle.

SGK TEMSİLCİSİ – Başkanım, bu tür kesintileri biz, geçmişte 4/B'li dedikimiz, zorunlu sigortası olup da kuruma borcu olan bu müstahsiller vasıtasıyla yapıyoruz. Yani bu Toprak Mahsulleri Ofisi olabilir, Şeker Fabrikaları olabilir, birlikler olabilir ama onun haricinde bankalardan biz herhangi bir destekleme adına ödenen gelirlerden bir kesinti yapmıyoruz. Sadece geçmişte 4/B tarıma kayıtlı olarak zorunlu sigortalı olanların kurum borcu varsa şu anda onları kesiyoruz, onun haricinde bir kesinti yapmıyoruz, o da yüzde 2 oranında.

BAŞKAN – O zaman şöyle: Uygulamada, sizin dediğiniz gibi, satılan ürün üzerinden ama satılan üründeki faturalandırmalar üzerinden destekleme yapıldığı için dolaylı olarak kişinin hesabına para yatması bekleniyor, o da desteklemeler üzerinden kesilmiş oluyor bahsettiniz. Bu o zaman bütün çiftçiler için değil, yalnız, daha önce bahsetmiş olduğunuz 4/B üzerinden zorunlu olarak sigortalı olup borcu olanlarla alakalı bir durum.

Buradan ben şunu anlıyorum, görüyorum daha doğrusu: Demek ki biz bir şekilde şu anda özellikle bu desteklemelerden dolayı Tarım Bakanlığını Çiftçi Kayıt Sistemi üzerinden bütün çiftçiler şu anda sistemin içinde. Yani, biz, Türkiye'de kaç dönümde tarımsal faaliyet yürütüldüğünü, bunlarda hangi ürünlerin yetiştirildiğini ve bunlarla ilgili desteklemeler noktasında elimizde çok net veriler var. Yani 200 dönümlük arazimde eğer 1 dönümlük ev yapmış isem 199 dönümü uydu üzerinden tespit edilip bunun da kaç dönümüne hangi ürünler ektiğimi Tarım Bakanlığından bir şekilde önteme

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon: Mevsimlik Tarım Giriş : Tarih 04/02/2015 Stenograf Kayıt: Araştırma Tarım Sayfa:11

geliyor. Bu bize şunu gösteriyor: Biz demek ki Tarım Bakanlığıyla bağlantılı ve teşvik sistemini de içine katarak bir kayıt altına alma sistemi üzerine çalışabiliriz. Yani bu Çiftçi Kayıt Sistemi şu anda aslında bizde çok önemli bir veri. Hangi ürünü ektiğimiz belli, o üründe de hangi dönemde, hangi ayda kaç işçiye ihtiyacımız olacağı da belli. Bunlar üzerinden belki bir desteklemede artım üzerine de gidilebilir. Mesela tarımda nitelikli tarımı teşvik etmek amacıyla bir uygulamaya geçildi ve dendi ki: "Sertifikalı tohum ektiğiniz zaman eğer biz kilo başına 500 lira veriyorsak 600 lira vereceğiz." Yıllardan beri özellikle pamuk ekim alanları olan Doğu, Güneydoğu ve Ege'de bütün sözlü teşviklere rağmen, bir netice alınmamasına rağmen, son üç dört yıldır çiftçimiz daha fazla destekleme alma adına sertifikalı tohumla geçiş yaptı. Bir yandan hem üründeki nitelik arttı, kalite arttı, diğer yandan da sistem içerisinde nitelikli bir şekilde tohumun ekilmesi sağlandı. Yani Sosyal Güvenlik Kurumuyla da biz bu bahsettiğim sistemle bağlantılı bir çözüm önerisi zannediyorum oluşturabilirsek özellikle bu tarımdaki kayıt altına almayla ilgili çok daha hızlı bir yol alma şeyinde olabiliriz. Yani, siz, işte 100 dönüm eken bir kişinin ekim ayında, kasım ayında 50 işçiye ihtiyacı var. "Eğer bu 50 kişiyi siz sisteme dâhil ederseniz biz sizin desteklemelerinizi yüzde 10 oranında artırıyoruz." gibi. Bunun da direkt olarak primlerden tahsili... Böyle bir şey olarak söylüyorum yani bir yandan da bir çiftçi olarak bunları söylüyorum. Bilmiyorum, Sosyal Güvenlik Kurumu 10 Şubat'a kadar bize yazılı olarak bu anlamdaki önerilerini, tespitlerini paylaşacak. Bu dediğim konu üzerinde de arkadaşlarımız bir çalışırlarsa zannediyorum daha fazla yol almış oluruz.

Size söz vereceğim, daha sonra milletvekili arkadaşlarımızın soruları üzerinden devam edeceğiz.

Buyurun.

SGK BAŞKANI YADİGAR GÖKALP İLHAN – Sayın Başkanım, bizim şimdi KADİM servisleri oluşturduk bütün illerimizde, merkezde de bununla ilgili bir daire başkanlığı oluşturduk. Bu bilgiler hem Tarım ve Hayvancılık Bakanlığından hem ziraat odalarından hem de bu Çiftçi Kayıt Sistemi üzerinden bize artık yoğun bir şekilde aktarılmaya başlandı. Dolayısıyla, bu kontrollerin yapılması, dediğiniz gibi zor değil yani artık çok daha kolay, onu yapmamızda hiçbir sıkıntı yok.

Teşvik de hem sizin söylediğiniz bağlamda hem de bizim söylediğimiz gibi yani prim oranları da göz önünde bulundurularak farklı teşvikler uygulanabilir.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Buyurun.

MEHMET ERDOĞAN (Adıyaman) – Başkanım, teşekkür ediyorum sunumuz için.

Hafta sonu Adıyaman'daydım Başkanım. Adıyaman'da Mevsimlik Tarım İşçileri Derneği var, oradaki arkadaşlarımızı ziyaret ettik. Bizim geçen haftadan aldığımız sunumlarda da Adıyaman'da kayıtlı aracı sayısı 1 diye gözüküyordu. Ben dernekteki arkadaşlara sordum: "Kaç kişinin burada aracı olan, elçi olan?" Dediler ki: "450 kişiyiz ama 100-150'si gelmiyor, 300 kişi net aracıyız, elçiyiz." Kayıt dışılığı ifade etmek anlamında söylüyorum. Resmî kayıтта 1. Hiçbirisinin belgesi yok, belgesi olan 1 kişi. Artı, böyle bir kayıt dışılık büyük bir problem, bunun üstesinden nasıl geleceğiz?

Bir de, onlar da ifade ettiler, bizim de sıklıkla aklımıza takılan konu, sosyal güvence noktasında bunların problemlerinden en büyükleri, belki en başta gelenlerden birisi bu taban fiyat uygulanıyor 300 küsur lira ama bunların maddi durumları neticede belli yani aylık 300 TL'yi nasıl verecek, ne yapacak, onu verdiği zaman durumu ne olacak? Yani bunlar büyük bir problem, sosyal yardımlardan faydalanamaması. Bununla ilgili raporumuzda ifade etme anlamında, bu şeyin yüksekliği ve ne yapılabilirliği noktasında Sayın Başkanım, bu noktada ne dersiniz? Onun için söz aldım.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Buyurun Başkanım.

SGK BAŞKANI YADİGAR GÖKALP İLHAN – Sayın Başkanım, tabii, biraz önceki konuşmamda da bahsettiğim gibi, aslında burada bütün bu sıkıntılara rağmen, yani o oranların da ödenecek rakamın da yüksek olmasına rağmen, bu işle uğraşmayı bu sigortalılığa kayanlar var. Hani belki bu ikisi birlikte düşünülebilir diye düşünüyorum çünkü orada bir değişikliğe gidilirse bu sayı daha da artacaktır ama gerçek manada bizim istediğimiz sonuç ortaya çıkmayacaktır. Belki bu işte etkin denetim ya da zorunlu hâle getirilerek gerçek manada bu sektörde çalışanlar için bir değişiklik yapılabilir. Bu bir yasal değişiklik gerektirir tabii ama şu anda ilk düşündüğümde bu ikisi birlikte yürütülebilirse daha makul olur diye düşündüm çünkü yoksa daha kolay sigortalılık anlamında aslında bu sektörde çalışmayanların...

MEHMET ERDOĞAN (Adıyaman) – Bunlar da belki daha fazla istifade etmek için o yöntemi kullanacaklar, değil mi?

SGK BAŞKANI YADİGAR GÖKALP İLHAN – Evet.

BAŞKAN – Sayın Vekilim, buyurun.

MUSTAFA KALAYCI (Konya) – Öncelikle, Başkanımızın sunumu için çok teşekkür ediyorum. Gerçekten gerçekçi tespit ve önerileri var. "Neler yapılabilir?" diye saydığı başlıkların da büyük çoğunluğuna aynen katılıyorum.

Bir iki konuda sorum olacak. 2925 sayılı Tarım İşçileri Kanunu, sunumda da ifade ettiğiniz gibi, 2008 yılında kaldırıldı, mevcutlar devam ediyor 22 bin kişi herhâlde şu anda. Yani bu konuda belki 2925'in uygulamada sıkıntıları vardı

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon: Mevsimlik Tarım Giriş : Tarih 04/02/2015 Stenograf Kayıt: Araştırma Tarım Sayfa:12

ama bu tarım işçileriyle ilgili hakikaten özel bir kanuna ihtiyaç yok mu, yani özel bir düzenleme yapsak... Adıyaman Milletvekilimiz Mehmet Bey de bahsetti yani mevsimlik tarım işçilerinin, hatta tarım işçilerinin en önemli sorunu sosyal güvencelerinin olmaması yani sosyal güvenliklerinin olmaması. Bu anlamda özel bir düzenleme yapılması siz uygulayıcılar olarak daha uygun olmaz mı? Bu konudaki görüşünüz nedir?

Yine, prim gerçekten yüksek. Sekiz yıl sonra diğer işçilerle aynı düzeye gelecek yani şu anda yirmi iki gün üzerinden prim alıp otuz gün sayıyoruz ama. Şunu ifade edeceğim: Yani mevsimlik tarım işçisi patron gibi vergi ödüyor -yani bu kabul edilebilir bir şey değil- işletme sahibi gibi prim ödüyor. Normal işçi daha düşük prim ödüyor ama mevsimlik tarım işçisi daha yüksek prim ödüyor.

Bunun altında şunu da söyleyeceğim: Sunumunuzda çok güzel ifade ettiniz, "Sağlık yardımı kesilecek endişesi var." dediniz. Aslında şu yönden bakmak lazım: Ben bu arkadaşlarımız sigortalı yaptığım zaman daha avantajlı oluyorum. Niye? Zaten sigortalı olmadığı zaman GSS yani genel sağlık sigortasından yararlandırıyorum, primini devlet olarak ödüyorum, sağlık yardımını alıyor. O hâlde, yani bu primi hiç almasak yani hakkaniyete uygun olacak diye düşünüyorum. Zaten karşılıyorsunuz değil mi yani sigortalı olmadıysa sağlık hizmetinden yararlanıyor. Yani yüzde 34,5 hakikaten çok yüksek. Normalde 4/A diyoruz bunlara ama 4/B'nin primini uyguluyoruz bir anlamda, öyle değil mi? İşverenin ödeyeceği primi de mevsimlik tarım işçisinin üzerine yıkıyoruz. Bu anlamda kolaylıklar getirilmeli. Yani, bu, gün sayısı düşük günden başlayıp her yıl bir gün uzayarak getirilen bir kolaylıktı ama görünüyor ki çok fazla itibar görmemiş.

Sosyal yardımlar meselesinde dediğimize aynen katılıyorum. Zaten, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu'nda yapılan düzenlemeyle artık sosyal güvenlik kayıtlı olsa da, emekli aylığı olsa da, sigortalı olsa da aile gelirin bakılıyor. Sosyal yardımların kesilmesi söz konusu değil. Belki bu konuda önerinizde belirttiğiniz gibi farkındalığı artırmak lazım, bilgilendirmeyi yapmak lazım.

Tespitle ilgili de gördüğümüz kadarıyla ilgili sıkıntılar çok. Gerçekçi de bir tespit yapmışsınız "Fırsatçılar bu işe yöneldi." diye. Mevcut kanunda, kayıtlı olduğu, ikamet ettiği ya da çalıştığı yerdeki muhtarlık ve il, ilçe tarım müdürlüklerinin aldığı bir onayla, değil mi, bildireği ona göre veriyor, onun üzerinden kayda alıyoruz, tescilini yapıyoruz. Yani burada bir otokontrol getirmek lazım, sorumluluk vermek lazım. Yani muhtarlar ya da il, ilçe tarım müdürlükleri mevsimlik tarım işçisi olmayan kişilere sırf emekliliğini doldursun veya başka amaçlı bu şekilde onay vermesinin bir sorumluluğu da olmalı. Yani bu konuda hem denetim artırılmalı hem de otokontrolü sağlayacak bir düzenleme yapılmalı diye düşünüyorum.

Bir de şeyi soracağım, aktif sigortalı olarak tahmin ediyorum ama yine de teyiden sorayım: Bu verdiğiniz rakamda, emeklilik yok değil mi bunun içinde?

SGK BAŞKANI YADİGAR GÖKALP İLHAN – Yok, hayır, aktif sigortalı.

MUSTAFA KALAYCI (Konya) – 243 bin kısım, hepsi aktif sigortalı şu anda?

SGK BAŞKANI YADİGAR GÖKALP İLHAN – Aktif.

MUSTAFA KALAYCI (Konya) –Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Tüm soruları aldıktan sonra size söz vereceğim Sayın Başkanım.

Sayın Vekilim, buyurun.

İLHAN DEMİRÖZ (Bursa) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Ben de teşekkür ediyorum sunum için, gayet güzeldi.

Ben kısa bir üç soru sormak istiyorum.

Bir: Konuşmanızın son bölümünde "Veri paylaşımı yapamıyoruz, sıkıntılar var." demiştiniz, bunu biraz açar mısınız? Hangi veriler paylaşılmıyor?

İkincisi: SGK'yla ilgili yani üzerinde çok çalışmak lazım. Belki uzmanlarınız, sizler, ilgililer çok rahatlıkla konuları benimsiyor. Bunu çok daha basite indirgeyerek mesela, örneğin, mevsimlik işçilerden başlayarak kısa, net, şu kadar prim kesilecek, şu olacak, şu, şu, tek yasal düzenlemeyle daha basite indiremez miyiz? Yani en azından ben de anlayayım yani ben, mevsimlik işçilerle ilgili sorunları veya neler olduğunu... Bu şekilde baktığımız zaman bunları çeşitli yasalardan, şuradan buradan bakarak incelememiz gerektiğini düşünüyorum. Daha basite indirgenemez mi? Bu arada da televizyonlardaki bazı arkadaşları da bu şekilde daha da rahatlatmış oluruz diye düşünüyorum.

Üçüncüsü: Bunlarla ilgili sıkıntılarının olduğunu kabul ediyorum. Örneğin, Sayıştay, Tarım Bakanlığında 49 binin üzerinde kişinin öldüğü hâlde tarım desteği aldığını... Bu konuda Sayın Bakana sordum ama yanıt alamadım. Yani aynı durumun mevsimlik işçilerde de başka türlü ve daha değişik bir şekilde olma şansı yok mudur? Yani bir destekleme verilerek Çifti Kayıt Sisteminde 49 bin ölen kişiye destekleme veriliyorsa demek ki mevsimlik işçilerle ilgili SGK'da yapacağınız düzenlemelerde öyle yapmalı ki bu aracı veya başka kişileri de bu işten uzaklaştırmak lazım diye düşünüyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Sayın Vekilim.

Sayın Vekilim, buyurun.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon: Mevsimlik Tarım Giriş : Tarih 04/02/2015 Stenograf Kayıt: Araştırma Tarım Sayfa:13

MEHMET S. HAMZAOĞULLARI (Diyarbakır) – Ben de sunumunuz için teşekkür ediyorum

Mevsimlik tarım işçileri trafik kazası geçirdiği zaman SGK olarak müdahil oluyor musunuz?

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Buyurun Sayın Başkan.

SGK BAŞKANI YADİGAR GÖKALP İLHAN – Sayın Başkanım, birinci konudan başlayarak devam edeyim ben burada yeni bir düzenleme yapılabilir mi? Burada hani kurum görüşü ne olabilir diye. Bizim zaten hani burada getirdiğimiz öneriler yeni düzenlemeyi gerektiren öneriler. Bunlar tabii ki artırılabilir.

Prim farklılaştırması konusunda belki diğer kurumlarımızla ve bakanlıklarımızla bu konunun birazcık daha detaylandırılması gerekiyor çünkü biz SGK olarak, evet, zaman zaman bu öneriyi getiriyoruz bazı sektörlerle ilgili olarak, özellikle öncelik verilmesi gereken yatırımların belki yoğunlaştırılmasının faydalı olacağı sektörlerle teşvik mekanizmalarından biri de acaba bu prim farklılaştırması olabilir mi diye. Ama, şu anda çok zihinsel olarak buna hazırlıklı değiliz yani ben bunu görüyorum bizim şu ana kadar yaptığımız müzakereler ve toplantılarda. Biz SGK olarak, bunun olabileceğini düşünüyoruz ya da en azından bazı sektörler bazında denenebileceğini düşünüyoruz belli sürelerde. Ve mevcut sonuçlar ile bu denemeler sonucunda yani prim farklılaştırması sonucunda elde edeceğimiz sonuçları karşılaştırıp bunun bir analizini yaparak doğru yolda mıyız, yoksa hani böyle bir uygulamaya hiç gidilmemeli mi noktasında en azından bize pilot anlamda da olsa böyle bir öngörü sunabilecek bir şeyin mümkün olabileceğini, denenmesini gerektiğini düşünüyoruz. Bu, tarım işçileriyle alakalı olabilir, hani ilk sektör olarak bu seçilebilir, burada böyle bir şeye gidilebilir. Hani bu öneriler genişletilebilir ve üzerinde çalışılabilir artırımlarıyla ve eksileriyle diye düşünüyorum.

Sosyal yardımlarla ilgili bir hususu belirtmeyi unuttum, onu da bu vesileyle paylaşmakta fayda var diye düşünüyorum. Sadece iki sosyal yardım alanında bu sigortalılık bir farklılık oluşturuyor. Bunlardan biri, şartlı nakit transferi uygulaması. Onu da ben koordinatörü ve tasarlayan kişi olarak da yakından tabii takip ettiğim için şartlı nakit transferi yardımından yararlanamıyor eğer herhangi bir sosyal güvenceleri varsa. İkincisi de eşlerinden ayrılmış ya da eşleri vefat eden kadınların aldığı yardımlar. Bu iki grup da belki onlarda bu kapsama dâhil edilebilir yani bu sigortalı olan kişilere o yardımlardan da yararlanma hakkı getirilebilir. Çünkü, şartlı nakit transferine baktığımızda, gerçekten, özellikle, kız çocuklarının okullaşması noktasında çok önemli bir araç olduğunu görüyoruz. Yani o uygulamada da orada bir şey yapılabilir.

MUSTAFA KALAYCI (Konya) – Genel düzenlemede bahsettiğiniz...

SGK BAŞKANI YADİGAR GÖKALP İLHAN – Genel düzenleme var evet, dolayısıyla olabilir diye düşünüyorum.

Veri paylaşımıyla ilgili bir soru geldi. Onunla ilişkin düzenlenen maddede şöyle bir ifade geçiyor: “İşte, kişisel veri niteliği taşıyan ya da ticari sır olabilecek veriler dışındaki gayri-maddi haklar paylaşılabilir.” diye. Bu madde düzenlenirken tabii, biraz çok fazla madde üzerinde tartışmalar oldu. Toplulaştırılmış verilerin paylaşılacağı düşünüldükten bu maddeye son şekli verildi. Yani, toplu bir veri veriyoruz, örneğin, bir sağlık alanından olabilir, sigortalılık alanında olabilir ama verdiğiniz o toplu verinin içerisinde, baktığınızda, hangi kişiye ait olduğuna dair herhangi bir şey vermeyen yani ben olabilirim, işte, bir başka kişi olabilir ama bunu göstermeyen bir veri paylaşılabilir, toplulaştırılmış veri olabilir diye. Ve orada da yönetim kuruluna bir şey tanınmıştı yani bu yönetim kurulu kararıyla verilsin diye. Ama, burada hem hukuk müşavirliğinin görüşü hem de genel görüş, işte, bu toplulaştırılmış veri hangisidir? Yani toplulaştırılmış veri ile kişisel veriyi tam ayırt edememekten kaynaklı bir şekilde toplulaştırılmış veri de sanki kişisel veriymiş gibi o kategoride değerlendirildi ve bu manada biz kamu kuruluşlarıyla da şu anda veri paylaşımı yapamıyoruz. Dolayısıyla, şu anda onu netleştirmeye çalışıyoruz, birazcık daha somutlaştırmaya çalışıyoruz. Çünkü, bu veriler paylaşılmadan bizim ne Sosyal Güvenlik Kurumu olarak herhangi bir politika belirlememiz, ilerleyebilmemiz yani örneğin, sağlık alanında işte, hangi işlem ne kadar yapılıyor, hangi ilacın kullanımı ne kadar arttı; daha çok pahalı ilaçlar mı kullanılıyor, ucuz ilaçlar mı kullanılıyor? Bu eğilimleri tespit edebilmemiz açısından bile bizim sürekli bu verileri analize diyor olmamız gerekiyor ama şu anda edemiyoruz.

Diğer bir soru, denetimlerle ilgili, bu aracı ve elçi olanlarla ilgili olan da bizim önerimiz Sosyal Güvenlik Kurumu olarak, işte bu istihdam bürolarıyla ilişkilendirilmesi ve bu elçilerin ve aracının tamamen ortadan kaldırılması. Yani, bunun ancak bu şekilde çözülebileceğini düşünüyoruz. Dolayısıyla, böyle bir düzenleme yapılabilir.

Evet, Trafik Kanunu'na göre, bunların işlemleri yapılıyor ve SGK tarafından karşılanıyor. Yani, güvence altında. Hani orada bir sorun yok, herhangi bir sorun var mı bilmiyorum ama.

MEHMET S. HAMZAOĞULLARI (Diyarbakır) - Hani, diyelim ki mevsimlik tarım işçisi trafik kazası geçirdi, sonra bakıldı ki bunun SGK kaydı yok ama mevsimlik tarım işçisi, SGK müdahil olmuyor diye biliyoruz. “Hani sigortası zaten yok, zaten bizi de ilgilendiren bir durum yok.” ifadesiyle daha önce karşılaştık. Sorun bu yüzden. Yani, baktınız, mevsimlik tarım işçisi evet, ama kaydı yok, kayıt dışı, müdahil olmuyor muyuz?

SGK BAŞKANI YADİGAR GÖKALP İLHAN – Ama, zaten kaydı yoksa mevsimlik tarım işçisi olduğu nasıl...

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon: Mevsimlik Tarım Giriş : Tarih 04/02/2015 Stenograf Kayıt: Araştırma Tarım Sayfa:14

MEHMET S. HAMZAOĞULLARI (Diyarbakır) - O zaman Ankara'nın göbeğinde veya İstanbul'da çok meşhur bir plazada inşaat işçileri kaza geçirdi, bütün medyaya çıktı. Baktık kayıt yok, yine mi SGK müdahil olmuyor? Aynı şey değil mi?

SGK BAŞKANI YADİGAR GÖKALP İLHAN – İlgili Daire Başkanımıza ben burada sözü veriyorum.

SGK HİZMET AKDİYLE ÇALIŞANLAR DAİRE BAŞKANI SAVAŞ ALIÇ – Sayın Vekilim, mevsimlik tarım işçilerinin sosyal güvenliği, ek 5'inci madde kapsamında isteklerine bağlı olarak sağlanıyor. Bu isteğe bağlı olduğu için, bu kapsamda değerlendirilmediği için ek 5'e müracaat etmemiş; dolayısıyla, kayıt altına alınmamış sigortalılar dediğiniz şekilde kaza geçirse de -ki en son Isparta'da yaşadık biliyorsunuz- biz de kayıtlı, isteğe bağlı da olsa kayıtlı sigortalı olmadıkları için biz iş kazası, meslek hastalığı sigortasından onlara yardımda bulunamadık çünkü bu kapsamda sigortalı sayılanlara bu yardımları yapmayı öngörüyor. Ama, dediğiniz gibi, bir inşaat iş yerinde bu tür kaza meydana gelirse onlar 4'üncü madde (a) bendi kapsamında zorunlu olarak sigortalı sayıldıkları için bunların en azından iş kazasının olduğu gün itibarıyla çalıştıklarını kabulüyle dahi bu iş kazası sayılabiliyor ve gerekli yardımlar yapılabiliyor.

SGK BAŞKANI YADİGAR GÖKALP İLHAN – Sayın Vekilim, ama sağlıktan sizin söylediğiniz hani hastaneye gitti. O zaten hepsinde karşılanıyor.

MEHMET S. HAMZAOĞULLARI (Diyarbakır) - Yani hastane bazında... O değil yani mesela, kamu arazisinde çalışıyorsa sigorta yapma zorunluluğu var, değil mi? Mevsimlik tarım işçisi de olsa var.

SGK HİZMET AKDİYLE ÇALIŞANLAR DAİRE BAŞKANI SAVAŞ ALIÇ – Evet, kamuya ait iş yerlerinde, kamuya ait tarım ve orman işlerinde çalışıyorsa onlar zorunluluk kapsamında sigortalı, doğru.

MEHMET S. HAMZAOĞULLARI (Diyarbakır) - Bir de yani tabii, bu trafik kazaları gerçekten incelenmesi gereken bir konu da. Şimdi burada vermiş olduğunuz sunumda sigortayla ilgili şöyle bir ifade var, diyoruz ki: "İş kazasının olduğu tarihten en az on gün önce tescil edilmiş olmaları." Bu, bütün SGK'lılar için geçerli bir durum değil, normalde aynı gün içinde sigortalı yaparsanız bir işçiyi, kaza geçirse biz ona aynı şekilde SGK'lıymış gibi davranıyoruz ama bu işçilerde niye on gün?

SGK BAŞKANI YADİGAR GÖKALP İLHAN – Sayın Vekilim, yasal düzenleme bu şekilde gerçekleştiği için ek 5'inci maddenin düzenlemesi böyle. Yani, yasama organı tarafından...

BAŞKAN – Bunun bir mantığı vardır muhtemelen yani siz nasıl değerlendiriyorsunuz bunu, on günü?

SGK HİZMET AKDİYLE ÇALIŞANLAR DAİRE BAŞKANI SAVAŞ ALIÇ – Şöyle: İsteklerine bağlı olduğu için...

MEHMET S. HAMZAOĞULLARI (Diyarbakır) - Kaza isteğe bağlı değil ama.

SGK HİZMET AKDİYLE ÇALIŞANLAR DAİRE BAŞKANI SAVAŞ ALIÇ – Doğru.

MEHMET S. HAMZAOĞULLARI (Diyarbakır) - Yani, böyle bir şey olur mu? Yani, kaza yapacak, "Dokuzuncu günün, yok olmaz, illa on gün."

Bir de burada aynı şey üzerinden gidersek "istirahatlı kaldığı günlerde geçici iş göremezlik ödeneği ödenmekte" diye bir ifade de var. Mesela, hamile kadınlarla ilgili veya rapor alanlarla ilgili ne yapıyoruz, nasıl bir uygulama var burada?

SGK HİZMET AKDİYLE ÇALIŞANLAR DAİRE BAŞKANI SAVAŞ ALIÇ – Hastalık ve analık hâlinde geçici iş göremezlik ödeneği bunlara ödenmiyor.

MEHMET S. HAMZAOĞULLARI (Diyarbakır) - Yani, analık hakları bertaraf mı ediliyor?

SGK HİZMET AKDİYLE ÇALIŞANLAR DAİRE BAŞKANI SAVAŞ ALIÇ – İş kazası ve meslek hastalığı sebebiyle istirahatlı kaldığı günler için kanun gereği, geçici iş göremezlik ödeneği verebiliyoruz.

MEHMET S. HAMZAOĞULLARI (Diyarbakır) - Yani, doğum yaptı bu kadıncağz, mevsimlik tarım işçisi, biz ona "Ertesi gün başı mı yap?" diyoruz.

SGK BAŞKANI YADİGAR GÖKALP İLHAN – Sayın Başkanım, tabii, bu 2925 sayılı Kanun'un yürürlükten kalkmasından sonra oluşan bir boşluk var, tabii, sorunlar devam ediyor. Böyle bir düzenleme yapılmıştı yani o sorunu çözmek adına ama söylediğiniz gibi orada yer alan hâliyle tüm sorunlarını da çözüyor. Yani, sadece biraz o boşluğu kaldırmak adına aslında yapılan bir düzenleme. Ve, isteğe bağlı ve hani daha kolay sigortalılık gibi öngörüldüğü için de "Burada suistimaller çok daha olur, tespiti zor bir alan." denilerek... Tabii, o madde düzenlenirken ben yoktum, ben düzenlemedim ama şu anda hani sizin sorunuzdan yola çıkarak "Evet, neden yok?" kısmına aslında cevap vermeye çalışıyorum. Belki bu sebeple eksiklikler var.

MEHMET S. HAMZAOĞULLARI (Diyarbakır) - Doğru mu yani kişiyi "fırsatçı" olarak değerlendiren bir ifade var. Hani burada sonuç itibarıyla kurum olarak siz insanları "fırsatçı" olarak değerlendirmek yerine denetleme durumunda değil misiniz?

SGK BAŞKANI YADİGAR GÖKALP İLHAN – Haklısınız, o ifadeyi ben değiştirmiştim ama öyle kalmış orada.

MEHMET S. HAMZAOĞULLARI (Diyarbakır) - Bunu da siz fırsatçı değerlendirmişsiniz yani bu, biraz da ağır bir ifade olmuyor mu? Geneli de kapsayacak şekilde. İşte "Bu bakımdan ek 5 sigortalılara uygun prim şartları karşılandığında

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon: Mevsimlik Tarım Giriş : Tarih 04/02/2015 Stenograf Kayıt: Araştırma Tarım Sayfa:15

sağladığı yardım ve hizmetler nedeniyle süresiz tarım işçilerinden ziyade fırsatçı kişiler tarafından değerlendirilmektedir.” diye bir ifade var. Biz o zaman burada gerçekten, tarım işçisi olup da sigortalı olmayanları konuştuğumuz bir ortamda bir de tarım işçisi olmayıp da bunlardan faydalananları konuşuyoruz. Gerçekten, bir mağduriyet de var yani. O kadınlar, hamile bayanlar konusunda da bir mağduriyet olduğu, on günlük konuda da bir mağduriyet olduğu ve trafik kazası noktasında da bir mağduriyet olduğu ortada. Yani, burada birilerine hesap sorulması lazım. Evet, bunlar yüzde 100 tarım işçisi, trafik kazası geçiriyorlar, belki maddi imkânsızlıklardan dolayı sigorta primi yatıramıyorlar. Ama, hiç kimse hiç kimseye hesap sormuyor. Ama, dediğim gibi, eğer tanınan birisinin inşaatında çalışan birisiyle bu ölenler, hele ki toplu bir ölüm varsa herkes her türlü hesabı soruyor.

SGK BAŞKANI YADİGAR GÖKALP İLHAN – Sayın Vekilim, haklısınız o kelimeyle ilgili olarak. Ben onu en son metinde değiştirdim ama buraya yansıtılan metinde kalmış. Yani, o ifadeden dolayı özür diliyoruz. O ifade beni de rahatsız etti. Onu ben şu şekilde değiştirmiştim kendi metnimde: “Avantaj sağladığı için, bir avantaj ve bir kolaylık sağladığı için buna yönelenler.” Evet, denetim noktasında da haklısınız. Biz bunun özellikle yani tekrar belki 3’üncü kez ben vurgulamış olacağım ama işte bu özel istihdam bürolarıyla ilişkilendirilmesinin denetimler açısından kolaylık sağlayacağını... Çünkü bizim mevcut teftiş yapımız ve sadece Sosyal Güvenlik Kurumu olarak söylüyorum: Mevcut müfettiş sayımız ve denetmen sayımızla kayıt dışılığının bu kadar yüksek olduğu bir şeyde bire bir denetim yapmamız ve bire bir tespitimiz son derece güç. Tabii ki, diğer kurumlarla iş birliği yapıyoruz, destek alıyoruz, bunu daha ileri bir noktaya götürmemiz gerekiyor. Hani bu konuda çalışmalarımız da devam ediyor ama çok kısa zamanlarda buradan sonuç almamız mümkün değil. O yüzden, bunu istihdam bürolarıyla ilişkilendirirsek biz bunun denetimi konusunda da daha kolay hareket edebiliriz diye düşünüyorum.

BAŞKAN – Sayın Vekilim, buyurun.

RAMAZAN KERİM ÖZKAN (Burdur) – Efendim, arkadaşlar biraz önce söyledim ama orman işçilerinde, mevsimlik çalışanlarda sigortalılık zorunlu deniyor. Ben ormandan iş alan orman köylüleriyle görüştim, “Bizim ne sigortamız var, biz gireriz, imzayı atarız, Orman Bakanlığı kendini korur, bizim ne sigortamız var ne emekliliğimiz var. Çünkü, sözleşmeye imza attığımız için Sosyal Güvenlik Kurumu da bu konuda herhangi bir işlem yapmıyor.” diyorlar yani bizzat orman köylüsüyle görüştim, kooperatif başkanıyla görüştim. “Bizim ne sigortamız var ne emekliliğimiz var.” diyorlar. Yani, bu konuda bir çalışma yapmamız gerekiyorsa biz yapalım. Bir kanun teklifi verilmesi gerekiyorsa siz deyin ki: “Şöyle bir kanun teklifi verin.” Yani, bunun düzenlenmesi gerekiyor. Orman köylüleri bu sigorta konusunda ve emeklilik konusunda mağdur. “Zorunlu” diyorsunuz, biraz önce sayın arkadaşım, zorunlu dedi sigortalılık ama yok öyle bir şey. Biz hasta olsak da muayenemizi kendimiz yapıyoruz... Bir ihale alıyoruz bir işçilik “40 liraya ihale alıyoruz köy kooperatifi adına, diyelim yevmiyesi 40 lira. Biz bunun 5 lirasını kendimiz kesiyoruz veya 6 lira nakliye ücretini kesiyoruz, kalan 34 lirayı veriyoruz ama başına herhangi bir şey gelirse sorumlu biziz.” diyor. Yani neden bu sorumluluk yani Sosyal Güvenlik Kurumu neden bundan sorumlu değil, ben bunu öğrenmek istiyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Sayın Vekilim, buyurun.

MUSTAFA KALAYCI (Konya) – Başkanım, konu açıldığı için, ifade etmek için söz aldım. teşekkür ediyorum, bir anlamda hatırlattı, bu trafik kazası geçiren mevsimlik tarım işçileriyle ilgili, Yalvaç kazasında ölenlerin hepsi Akşehirliydi, seçim bölgem olan Akşehirli, 18 kardeşimiz orada vefat etti. Sosyal Yardımlaşmadan sadece bir miktar -o da bir iki ay yetmez ihtiyaçlarını karşılamaya- yardım yapıldı, onun dışında öylece kaldılar. Hakikaten çok mağdurlar, ben yine ilk toplantımızda gündeme getirmiştim, doğru yanlış o tartışılır, bir düzenleme yapıldı Van depremi, Soma ve Ermenek -şu anda da Mecliste görüşülüyor- maden facialarında hayatını kaybedenlerle ilgili ölüm aylığı, anne babaya aylık bağlanması hatta istihdam hakkı, aileden bir kişiye şehit statüsü verildi, verilmesine rağmen yani bu şekilde vefat edenlere, trafik kazasında vefat eden tarım işçilerine hiçbir şey yapılmaması hakikaten doğru değil. Hani diyeceksiniz ki “Onların sigortası yok.” ama öbür tarafta bir gün sigortası olanı bile neticede bu kanun gereği aylık bağlama durumundasınız. Bu tür bir kıstas mı getirilir yani ortaya bazı kriterler mi konur, bu şekilde mağdur olan mevsimlik tarım işçileriyle ilgili de bir uygulama başlatmak lazım. Yani bunlar işçi mi? İşçi yani işçi olduğuna bir tereddüt yok, sadece sigortalı değil. Yani öbür tarafta zorunlu sigortalılık olduğu için o kazaya maruz kalıp yardımlardan faydalanabiliyor ama “Sen isteğe bağlısın, sigortalı olmamışsın, ben sana sahip çıkmıyorum.” demek yani eşitlik açısından bana göre sıkıntı var.

Vekilim, kusura bakmasın da ben “fırsatçı” şeyine pek katılmadım yani bir fırsat verilmiş, bunu da istismar edenler var yani “suiistimal” kelimesi daha uygun bana göre, “fırsat”, “fırsatçı” yani...

MEHMET S. HAMZAOĞULLARI (Diyarbakır) – Yani “suiistimal” kullanılsa daha uygun olurdu.

MUSTAFA KALAYCI (Konya) – Yani adam hiç mevsimlik tarım işçisi değil ama gidip muhtardan bir belge alıp bir bilgi veriyor sırf emekliliğin süresini doldurabilmek için, beni çok rahatsız etmedi ama tabii, şey yapabilir.

MEHMET S. HAMZAOĞULLARI (Diyarbakır) – Yani şeyine baktığımız zaman... Kadınlarda oran daha fazla yani emeklilik fırsatına yönelik daha şey bulunuyor yani.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon: Mevsimlik Tarım Giriş : Tarih 04/02/2015 Stenograf Kayıt: Araştırma Tarım Sayfa:16

MUSTAFA KALAYCI (Konya) – Evet, bir de Suriyelilerle ilgili sizin tespitleriniz var mı, onları sigortalı yapmıyoruz değil mi Sayın Başkanım, Suriyelilerle ilgili?

SGK BAŞKANI YADİGAR GÖKALP İLHAN – Hayır.

MUSTAFA KALAYCI (Konya) – Sigorta uygulaması açısından onlarla ilgili herhangi bir işlem yapıyor muyuz, belki konumuzun dışında ama?

SGK BAŞKANI YADİGAR GÖKALP İLHAN – Çalışma Bakanlığımız burada ama sadece çalışma izin belgesiyle çalışabiliyorlar.

ÇALIŞMA GENEL MÜDÜR YARDIMCISI LÜTFİ İNCİROĞLU – Çalışma izni belgesi olan sigortalanabiliyor.

BAŞKAN – Evet, Sayın Bilici, buyurun.

MUSTAFA BİLİCİ (Van) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Şimdi, “Ek 5 sigortalıların tahakkuk eden sigorta prim borçlarına göre tahsilat oranı Haziran 2014 itibarıyla yaklaşık yüzde 73 seviyesindedir.” deniyor sunumda, tabii, yine bu yeniden yapılandırılmaya ilgili de yaklaşık yüzde 6 oranında borçlu borçlarını yapılandırmak için müracaatta bulunmuş, demek ki yüzde 80’ler civarında bir tahsilat olacağı gözüküyor.

Şimdi, diğer sektörlerde yani inşaat sektöründe, hizmet sektöründe, sanayi sektöründeki tahsilat oranımız nedir? Bir kıyas yapıldığında nasıl bir tablo karşımıza çıkıyor? Bir diğer husus da az önce Süleyman Bey’in ifade ettiği hususu ben de dile getirmek istiyorum yani kadın çalışanlar prim ödemiş olmalarına rağmen diğer sektörlerde sigortalı olarak çalışan kadın sigortalılara verilen haklardan nasıl olur da faydalanamaz? Çok doğru bir tespiti vardı yani doğum yaptıktan sonra hemen işbaşı mı yapması gerekecek, bu, insani bir husustur, bunun öncelikli olarak dikkate alınıp bir düzenleme yapılması gerektiğini düşünüyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Buyurun Sayın Başkan.

SGK BAŞKANI YADİGAR GÖKALP İLHAN – Sayın Başkanım, en son sorudan, sektörel bazlı şu anda elimizde yok ama toplam 35 milyar TL’lik bir başvuru oldu yapılandırma için, toplam rakamlar üzerinden 2 milyon 200 bin kişi yapılandırmaya başvurdu, 2 Şubatta sondu tarih, bundan da 3,7 milyar TL’lik bir tahsilat gerçekleştirildi ve sektör bazlı onu daha sonra verebiliriz, hani şu an yanımızda yok, henüz ayrıştırılmadı.

Bunun dışındaki bir soru, sayın vekilimizin hani bu iş kazası durumunda eşitlik açısından sıkıntı olduğu, buna bir çözüm bulunulması noktasında bizim önerilerimizden bir tanesi hani bu ev hizmetlerinde çalışanlara getirdiğimiz düzenleme, nisan ayında uygulamaya geçecek olan, hani iş sadece iş kazası ve meslek hastalığı sigorta priminin çalıştıran kişi tarafından ödenmesi koşuluyla o sağlanabilir diye düşünüyoruz. Hani genel düzenlemeler yapılacaksa hani onun içerisine bu dâhil edilebilir ama o daha hızlı bir çözüm olması açısından gerçekleştirilebilir diye düşünüyoruz. Yani dolayısıyla böyle 80 kuruş gibi bir rakam ödeyecek günlük, işveren, dolayısıyla herhangi bir iş kazası olduğunda da en azından o mağduriyetler çalışan açısından giderilmiş olabilecek diye düşünüyorum.

Bunun dışında orman köylülerine ilişkin hani orman köylüleri de bu söylediğiniz işte Ek 5 kapsamında, aslında 6111 sayılı Kanun’la getirilen kapsamdan yararlanabiliyorlar ama tabii o bir zorunlu sigortalılık değil, isteğe bağlı sigortalılık, belki onların bu konuda sayısının az olması yine onlara erişim ve bu bilgi aktarmadaki hem kurum olarak bizim eksikliğimiz olabilir hem de onlara belki diğer ulaşabilecek kişiler aracılığıyla bunun duyurulması mümkün olabilir. Dolayısıyla isteğe bağlı bir şekilde aslında bu sisteme dâhil olabiliyorlar. Bunun dışında orman işletmeleri tarafından işte hizmet alım yoluyla yapılan işlerde hani çalıştırılan işçiler var, onlar zaten orada zorunlu olarak hani sigortalı olmak durumundalar, orada bir kaçak olmaması gerekir diye düşünüyorum ama hani o kısımda da sıkıntılar varsa onun belki ilgili bakanlıkla görüşmemiz gerekir ve belki birlikte bir çözüm üretmek gerekir. Dolayısıyla hani hizmet akdiyle iş yaptırılıyorlar, orada o çalıştırıldıkları şirket kayıtlarında zorunlu olarak sigortalı olmaları gerekir diye düşünüyorum.

Bir de daire başkanımız ilave yapacak buna.

BAŞKAN – Buyurun.

SGK HİZMET AKDİYLE ÇALIŞANLAR DAİRE BAŞKANI SAVAŞ ALIÇ – Sayın vekilim, orman işletme şeffikleri tarafından kesme, sürütme, yükleme işlemleri yaptırılıyor ve ağırlıklı olarak da orman köylülerine yaptırılıyor bu işler kooperatifler aracılığıyla sizin de arz ettiğiniz, söylediğiniz gibi. Şimdi kooperatifi oluşturan üyeler orman köylüsü, dolayısıyla kooperatif o işi ihale yoluyla aldığı zaman işletmeden kurum nezdinde onlar hizmet akdiyle çalışanlar gibi değerlendirilmediğinden her biri kooperatif üyesi olarak sizin biraz evvel söylediğiniz gibi zorunlu sigortalılık kapsamında olmuyorlar ama bir müteahhit orman köylüleri haricinde bu işi aldı, orman köylülerinden de yararlanmak suretiyle bu işi gerçekleştirdi yani hizmet akdiyle onları çalıştırdı, o zaman o müteahhidin bize bu kişileri bildirme zorunluluğu var elbette, hatta bu konuda biz o ağaç kesme, sürütme, yükleme miktarına göre asgari işçilik değerlendirmeleri dahi yapabiliyoruz yani o işten dolayı kuruma bildirilmesi gereken asgari işçilik miktarı nedir, onun hesaplamasını dahi yaptırarak gerçekten burada doğru işçilik bildirilmiş mi, bildirilmemiş mi, bunun kontrolü yapılabilir.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon: Mevsimlik Tarım Giriş : Tarih 04/02/2015 Stenograf Kayıt: Araştırma Tarım Sayfa:17

BAŞKAN – Evet, teşekkür ediyorum.

Şimdi, tabii, bu sorularımızdan şöyle bir durum da ortaya çıkıyor. Bizim özellikle raporumuzun sonuç kısmında bütün sunumların ortak olarak üzerinde durduğu kayıt dışılık, kayıt dışı olunca da açıkçası hedef kitlemizin kimler olduğu, problemler ve ne yapmamız gerektiğiyle ilgili çok fazla yol alamıyoruz. Biz sunumunu aldığımız bütün kurumlara 10 Şubat itibarıyla bu konudaki yaklaşımlarını ve önerilerini özellikle yazılı olarak Komisyon Başkanlığına bildirmelerini taahhüt ettik. Bu sorulan sorular kapsamında, değerlendirmeler kapsamında, özellikle kurumunuzun bu 480 bin olarak ifade edilen, 500 bin olarak ifade edilen bu çalışanlarımızın kayıt altına alınmaları ve diğer hakları noktasında neler yapılabileceğiyle ilgili somut önerilerinizi eğer bize ulaştırabilirsenez zannediyorum bizim bu Komisyonun sonuç raporundaki en önemli hususlardan birini tamamlamış olacağız.

Ben, Başkanımıza ve heyetine çok teşekkür ediyorum...

MEHMET S. HAMZAOĞULLARI (Diyarbakır) – Ben de bir soru soracaktım.

BAŞKAN – Sayın vekilimizin bir değerlendirmesi olacak, buyurun.

MEHMET S. HAMZAOĞULLARI (Diyarbakır) – Başkanım, son bir soru. Yine sunumda 2011 yılında on sekiz günden başlanarak her yıl bir gün artırmak suretiyle bu yıl için yirmi iki günlük prim yani beş yıl sonra bu prim gün sayısı yirmi yediye mi çıkacak? Sonra biz, on iki yıl sonra tekrar bir kanun çıkarıp bunu on sekize geri düşürüp her yıl bir gün mü artıracacağız? Yani 2023 vizyonumuz var AK PARTİ olarak, 2023'te de şey çıkartıp bunu geri mi çekeceğiz? Gerçekten hani bunun akla mantığa uygunluğu nedir?

SGK BAŞKANI YADİGAR GÖKALP İLHAN – Şimdi, Sayın Başkanım, tabii, mesela bizim iş sağlığı güvenliğiyle ilgili diğer komisyonda, Aile, Sağlık ve Sosyal İşler Komisyonunda görüşülen bir tasarısı var.

Bazen şöyle oluyor, şimdi o görüşülürken aslında geniş çaplı çözümlenmesi gereken birden fazla sorunun olduğu alanlar olabiliyor ama Komisyon esnasında bunların eklenmesi çok mümkün olmuyor, haklı olarak komisyondaki sayın vekillerimiz işte bunu daha önce çalışılmadığı, daha önce herhangi bir bilgi olmadığı gerekçesiyle bunların birçoğu reddediliyor ve çok acil olanlar oraya eklenebiliyor. Şimdi, tabii, özellikle sosyal güvenlikle alakalı olarak 76 milyona hitap eden bir sistemi yürütmeye çalışıyoruz, çok farklı sektörler, alanlar, bütün vatandaşlara dokunan tarafı mevcut bu sistemin ve bazen öngörülemeyen hususlar da olabiliyor bir düzenleme yapılırken. İşte mesela veri paylaşımı maddesi, hani son anda eklenen bir madde ve normalde gerçekleştirilen şeyleri de gerçekleştirememeye başladık, aslında bir şeyi düzeltmeye çalışırken bozduk bir şeyi yani daha zor bir durumda kaldık. Bu şekilde eklenen maddeler olabiliyor ve biz yılın neredeyse sekiz ayını Mecliste geçiriyoruz aslında yani şöyle ortalama bir hesap yapıldığında, farklı farklı kanun teklifleriyle. Öyle ki biz mevcut Sosyal Güvenlik Yasası'nı, sayın vekilimize cevap vermeyi unuttuğum, bu vesile oldu belki "Böyle daha basitleştirmeyi düşünüyor musunuz, daha anlaşılabilir hâle getirmeyi düşünüyor musunuz?" Çok fazla sayıdaki kanunların birleşmesinden oluşan işte 176 maddeye indirgenmiş bir kanun üzerinden bütün bu işlemleri yürütüyoruz ve uyarlamalar gerekiyor, belki biz bu sebeple çok fazla Meclisi ziyaret etmek durumunda kalıyoruz çünkü uygulamada çok fazla tarafı etkileyen hususlar olduğu için bazen öngörülemeyen hususlar olabiliyor, uygulamada sıkıntılar olabiliyor ve o değişiklikleri tekrar tekrar getirmemiz gerekiyor, son derece dinamik bir yapıya sahip ve sisteme sahip. Dolayısıyla, hani ben buna ancak bu şekilde cevap verebileceğim. 2011 yılında mevcut bir kopukluk var ve ona çözüm üretmek adına hazırlanan bir kanun olmuş ve orada da eksiklikler var. Şimdi, belki çok acele etmeden, şu andaki, mevcut görüşülen tekliflere, yasalara bir eklemeye yapmadan kendimize bir süre tanıyıp -bu Komisyon çalışmasının da bunun için çok anlamlı olduğunu düşünüyorum- topyekûn, bütün bu sorunların hepsini çözebilecek nasıl bir düzenleme yapılabilir, belki onun üzerine eğilebilirsek çözebiliriz diye düşünüyorum.

Sayın Başkanım, arz ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz Sayın Başkanım.

Raporumuza bu "öneriler" kısmında özellikle detaylı bir şekilde inşallah alma imkânına sahip olacağız.

Çok teşekkür ediyorum, sizin şahsınızda ve kurumunuza.

ÇALIŞMA GENEL MÜDÜR YARDIMCISI LÜTFİ İNCİROĞLU – Bir katkı verebilir miyim iki cümleyle Sayın Başkanım.

BAŞKAN – Buyurun.

ÇALIŞMA GENEL MÜDÜR YARDIMCISI LÜTFİ İNCİROĞLU – Hem Kurum Başkanımıza katkı olsun diye bu sözü aldım. Aslında işimizin, yaptığımız çalışmanın temelinde kayıt dışılık var. Bunun için de, bugün alt komisyondan geçtiği için hem de bilgi arz etmek amacıyla söz aldım. Bugün sabah görüşüldü, Ailenin ve Dinamik Nüfus Yapısının Korunması Amacıyla Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnemelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı görüşüldü aile alt komisyonunda. Bu tasarının 11'inci maddesinde mevsimlik tarım işçileriyle ilgili de bir düzenleme var. Kurum Başkanımız da arz ettiler, özel istihdam bürolarıyla ilgilidir bu madde.

Burada özel istihdam büroları aracılığıyla geçici iş ilişkisi Türkiye İş Kurumunca verilen izin çerçevesinde gerçekleşecek. Yani artık mevsimlik tarım işçileri, bu yasalarsa, takdir tabii ki Türkiye Büyük Millet Meclisimizin- özel

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon: Mevsimlik Tarım Giriş : Tarih 04/02/2015 Stenograf Kayıt: Araştırma Tarım Sayfa:18

istihdam bürosunun işçisi sayılacak, ücretlerini, özel istihdam bürosu ödeyecek, sosyal güvenliğini de bunlar sağlayacak. Kendisi yani özel istihdam bürosu toprak sahibiyle yani tarım işvereniyle istisna akdi düzenleyecek. Yani tarım işçisi ile özel istihdam bürosu arasında bir iş ilişkisi gerçekleşecek, iş sözleşmesini bunlar imzalayacaklar. Bunların denetimini de yine Bakanlığımızın iş müfettişleri yapacak. Dolayısıyla, bizim, daha doğrusu şu anda toprak sahiplerinin muhatap aldıkları o “elçi” dediğimiz, “dayıbaşı” dediğimiz kişileri biz öncelikle kayıp altına almış olacağız bu şekilde. Eğer düzenlenirse...

İLHAN DEMİRÖZ (Bursa) – Dayıbaşlarını meşrulaştırıyorsun o zaman. İstihdam bürolarıyla dayıbaşları meşru hâle geliyor.

ÇALIŞMA GENEL MÜDÜR YARDIMCISI LÜTFİ İNCİROĞLU – Efendim, her dayıbaşı özel istihdam bürosu açamayacak çünkü özel istihdam...

İLHAN DEMİRÖZ (Bursa) – Aynı şeyler.

ÇALIŞMA GENEL MÜDÜR YARDIMCISI LÜTFİ İNCİROĞLU – Sayın vekilim, özel istihdam bürolarının açılmasının kriterlerini belirleyeceğiz ikincil mevzuatla. Eğitimli kişiler bu büroları açacak, büro açmanın da belli bir şeyi olacak, yani bir maliyeti olacak, devlete bir şey ödeyecek...

İLHAN DEMİRÖZ (Bursa) – Hiç tarımla ilgisi bulunmayan biriyim, diyelim ki ben açtım.

ÇALIŞMA GENEL MÜDÜR YARDIMCISI LÜTFİ İNCİROĞLU – Yani kriterlerde sayın vekilim, bunların tamamen belirlenecek. Yani her önüne gelen istihdam bürosu açamayacak başka bir deyişle söyleyeyim. Vergi kaydına alınacak bunlar, sigorta kaydına alınacak, iş yeri açma ruhsatı olacak, en azından bir muhatabımız olacak. Çünkü toprak sahipleri doğrudan temas etmiyor bu işçilerle. Yani Polatlı’daki soğan ektiren vatandaş Urfa’ya gidip de köylerden işçi toplayıp getirmiyor; Urfa’daki dayıbaşları bu işçileri getiriyor, Polatlı’da istihdam ediyor. Dolayısıyla, bizim hedefimizde olan bu dayıbaşlarını da, elçibaşlarını da bu vesileyle hem eğitim açısından hem de muhataplık açısından önemli olduğu... Bu konuda ben bir Bakanlık mensubu olarak -çok uzun süredir bu işin içerisinde çalışıyoruz- bu madde geçerken destek vermenizi de bekliyorum.

İLHAN DEMİRÖZ (Bursa) – Bir inceleyelim.

ÇALIŞMA GENEL MÜDÜR YARDIMCISI LÜTFİ İNCİROĞLU – Çünkü bu konu önemli bir konu hem de bizim Komisyonumuzun da asıl konusudur diyorum.

Arz ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Gündemimizin 3’üncü maddesinde Türk Tabipleri Birliğinin sunumunu dinleyeceğiz.

Türk Tabipleri Birliği Merkez Konseyi üyesi Profesör Doktor Nilay Etiler Hanımefendi aramızdalar, ben sözü Sayın Etiler’e veriyorum.

Buyurun Sayın Etiler.

TTB MERKEZ KONSEYİ ÜYESİ PROF. DR. NİLAY ETİLER – Sayın Başkan, sayın vekiller, değerli katılımcılar; hepimizi selamlıyorum.

Öncelikle teşekkür ederiz kurumumuzdan görüş istediğiniz için. Mevsimlik tarım işçileri biz her ne kadar meslek örgütü de olsak bir şekilde sağlık hakkı, toplumun sağlık sorunları üzerinden bizim de ilgi alanımıza giriyor. Mevsimlik tarım işçileriyle ilgili olarak biraz önce de konuşuldu. Hani bir gezici mevsimlik tarım işçileri var, göçebe de diyebiliriz; bir de hani kendi bulunduğu yerde geçici sürelerle çalışanlar var. Bizim ilgi alanımız daha çok göçebe mevsimlik tarım işçileriyle ilgili.

Şöyle söyleyebiliriz: Dünya Sağlık Örgütü’nün sağlık tanımı üzerinden bizi ilgilendiren boyutu, bu nüfusun, bu popülasyonun yaşadığı sosyal ve sosyoekonomik sorunlar üzerinden, yaşadıkları sağlık sorunları, sağlık hizmetlerinden yararlanma sorunları, sağlık hakkı bağlamında; işçi sağlığı, iş güvenliği, olumsuz çalışma ve yaşam koşulları ve özellikle de çocuk işçiler, bunlarla da çocuk sağlığı sorunları ve özellikle eğitim hakkı bağlamında ilgileniyoruz.

TTB’nin birtakım yayınları var, derseniz Komisyona rapor hazırlarken temin edebiliriz. Tarım işçileriyle ilgili bir sayı da bu mevsimlik tarım işçileriyle ilgili yazılar vardı. Biraz önce konuşuldu, hani bir harita da acaba var mıdır diye. Urfa’dan akademisyen arkadaşların yaptığı bir çalışmada o harita bu sayıda da var. Bursa göç alan bir yer olarak, Bursa Tabip Odasının pek çok raporu var, her sene raporlarını yeniliyorlar. Benim burada sunduklarım aslında genel olarak buralardan üretilmiş bilgiler.

Şimdi, geri planına baktığımız zaman mevsimlik tarım işçiliğinin geri planında 1950’lerde yaşanan kırsal dönüşümün yanı sıra 1990’larda yaşanan zorunlu göç olgusu var. Aslında şu anda göçebe mevsimlik tarım işçileri dediğimiz işçilerin önemli bir kısmı bu dönemde alınan önlemler; mera yasağı, köylerin boşaltılması ya da kendi güvenlikleri nedeniyle insanların göç etmesi gibi nedenlerle o dönemde topraksız kalmış olan köylülerden oluşuyor. O dönem göç etmiş, zorunlu göçe uğramış, yerinden olmuş kişi, o dönemdeki OHAL valiliğinin 1997 yılındaki verilerine göre 400 bine yakın, GÖÇDER’in raporuna göre ise 4-4,5 milyonu buluyor. Baktığımız zaman zaten nüfuslarda da o Doğu ve Güneydoğu Bölgesi’ndeki bazı illerin kırsal nüfusunun ciddi oranda azaldığını ve ilk göç edilen yerin Doğu ve Güneydoğu illerinde il

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon: Mevsimlik Tarım Giriş : Tarih 04/02/2015 Stenograf Kayıt: Araştırma Tarım Sayfa:19

merkezlerine -mesela Diyarbakır ve Van'ı hatırlarsınız, 1990'lı yıllardan o manzaraları- ve daha sonradan da batıdaki kentlere ve güney illerine bir göç hareketi olduğunu görüyoruz.

Biraz önce tartışıldı, şu anda nüfusu ne kadardır diye. Benim -hani size bir kaynak veremeyeceğim ama- bildiğim kadarıyla yaklaşık 1 milyonluk bir nüfus hareketi oluyor her sene, çalışma anlamıyla mevsimlik göç. Böyle bir rakam biliyorum.

TÜİK'in rakamlarının biraz aşağıda kalmasının nedeni de aslında -belki o rakamları size verebilirim- TÜİK'in rakamları 15 yaş üzeri nüfusu kapsıyordu. Oysa burada ciddi bir çocuk iş gücü de var. Gene TÜİK'in başka bir çalışması çocuk işgücü istatistiklerine göre; mesela 2006 yılında toplam 326 bin çocuk tarımda çalışıyor, bunların önemli bir kısmı geçici, mevsimlik -rakamları ayırt edemiyoruz- bir kısmının da göçebe mevsimlik olduğunu tahmin edebiliriz. 2012 yılına geldiğinde bu 400 bine ulaşıyor. Aslında tarımda çalışan çocuk sayısı gene TÜİK'in rakamlarına göre artıyor. Hani bunları da eklediğimiz zaman aslında hemen hemen 1 milyona yaklaşan bir nüfus zaten ortaya çıkmış oluyor.

Ben hızlıca geçeyim. Muhtemelen önceki toplantılarda konuşulmuştur, bu bizim özellikle "Toplumsal sağlıkta sosyal belirleyiciler" başlığında ele aldığımız bir konu. Tarım işçilerine yönelik ayrımcılık, etnik kökenleri -çoğunluğunun Kürt işçiler olduğunu hepimiz biliyoruz- ya da yoksullukları nedeniyle potansiyel olarak hırslı, kötü ne bileyim, herhangi bir şey olduğu zaman suçlanan kişiler olarak muamele görüyorlar, sosyal dışlanma yaşıyorlar, gittikleri yerlerde kent merkezlerine inemiyorlar ve de zaman zaman da şiddete maruz kaldıklarını biliyoruz. Bu özellikle hem insan hakları bağlamında ve de sağlığın sosyal belirleyicileri bağlamında bizim için önemli.

Biraz önce aslında ayrıntılı tartışıldı, biz sadece sağlık açısından birtakım değerlendirmeler yaptığımızda hani biraz önceki kadar derinlikte olmayacaktır ama birkaç bir şey söyleyebilirim. En son çıkan, iki-iki buçuk yıl önce çıkan İş Yasası'nda tarım işçileri kapsam dışında kaldı. Şöyle ki: Madde 4'te (b) bendinde 50'den az işçi çalıştırılan -50 dâhil- tarım ve orman işlerinin yapıldığı iş yerlerinde ve işletmelerde çalışanlar İş Kanunu kapsamı dışında kaldılar. Aynı şekilde 5510'daki sorunlar biraz önce konuşuldu. 5510 tarımsal faaliyeti tanımlıyor fakat İş Kanunu engeli nedeniyle sosyal sigorta hakkı tanınmıyor. Yine ek 5 madde konuşuldu. Bu ek 5'inci maddede zorunlu bir sigortalılık yok, kendi hesabına çalışan gibi ele alınıyor. Dolayısıyla, prim oranı başkasının hesabına çalıştığı zaman yüzde 7 olacakken kendi hesabına çalıştığı zaman yüzde 12,5'e çıkıyor, biraz önce sizin de belirttiğiniz gibi.

Şimdi, yaşam koşulları üzerinden gidersek, bahar aylarından başlayıp sonbahara kadar yaklaşık beş altı ay boyunca evlerinden uzak ve hasada göre bölge bölge... Yani diyelim, Urfa'dan çıkıldığı zaman önce kuzeye gidiliyor, oradan fındık toplama, domates toplama, Bursa'ya iniliyor, Polatlı'da soğanlar toplanıp ondan sonra geri dönülüyor. Dolayısıyla, göçebe bir hayat söz konusu. Burada tüm aile bireylerin bir arada göçü önemli çünkü çocukların eğitimi yarıda kalıyor ve de -ben size bir araştırma sonuçlarından da bahsedeceğim- daha çok çalışabilecek gibi olan çocuklar yanlarından getirildiği için hani bu çocuklar okul devamsızlığı nedeniyle başarısızlığa uğruyor ve bir süre sonra da zaten en iyi ihtimalle onlar da kendi anneleri, babaları gibi mevsimlik tarım işçisi olma yolunda bir yola girmiş oluyorlar. Göç sürecinde yaşanan trafik kazaları, zaten konun esas dikkat çeken noktası bu noktada oldu. 3'üncü sayfa haberlerinde bu trafik kazası haberleri aslında çok ciddi bir nüfusun böyle bir hareket hâlinde olduğunu hepimize göstermiş oldu ne yazık ki.

Yaşam koşulları özellikle sağlığın belirlenmesinde çok önemli biliyorsunuz. Barınma koşulları büyük oranda çadır, üçte 1 oranında evlerde kalıyor. Dolayısıyla, aslında TÜİK'in sunumunda yine hanelere gidildiği zaman mevsimlik tarım işçisi bulma olasılığı her 3 işçiden 1 tanesi olabilir çünkü daha çok tarlalara yakın, yerleşim yerlerinin dışında çadırlarda kalıyor. Kalabalık ortalama hane büyüklükleri değişebiliyor ama 15 kişiye kadar ulaşan çadırlar var. Açık arazide birtakım güvenlik ve doğal hayatın tehlikeleriyle karşı karşıyalar, elektrik çoğu yerleşim yerinde yok, tuvalet yok, hijyenik değil varsa ya da kültürel olarak uygun değil. Bunun için -muhtemelen daha önce paylaşılmıştır- Polatlı'da yapılan yerel yönetimlerin, valiliğin yapmış olduğu bir tuvaletini işçiler tarafından neden kullanılmadığı konuşulmuştu daha önce. Kadın erkek tuvaletlerinin yan yana olduğu için mesela hiç kimse gidip kullanmamış. Kültürel olarak da aslında sunulan hizmetin uygun olması gerekiyor.

Mutfak neredeyse hiç yok, temiz suya ulaşım sorunu var, atıkların bertarafı sorunu var, çamaşır yıkama, banyo gibi kişisel hijyen olanakları yetersiz ve güvenlik sorunu yaşanıyor. Bütün bunlar sonucunda yani bu olumsuz yaşam koşulları, çalışma koşulları... Kadınların ve çocukların -sağlık açısından riskli grupların- varlığıyla ilgili yapılan çeşitli araştırmalar gösteriyor ki bu nüfusta bulaşıcı hastalıklar çok yaygın, akrep, yılan sokmaları... Çocukların beslenme sorunları özellikle önemli çünkü yetersiz ve dengesiz beslenmeye ilişkin bulgular var. Aynı zamanda çocuklar çalıştıkları için de büyüme ve gelişme sorunları ortaya çıkabiliyor. Sosyal izolasyonun da katkısı ve iş yetiştirme baskısının da katkısıyla ruhsal sorunlar var. Çeşitli kesici delici alet yaralanması şeklinde iş kazaları var. Çoğu temel sağlık hizmeti kapsamında olmadığı için tetanos aşılı yok. Dolayısıyla aslında tetanos hastalığı riski yaşıyorlar. Birtakım ergonomik sorunlar bel ağrısı başta olmak üzere yaşanıyor.

Peki, bunun sonucunda sağlık hakkı olarak sağlık hizmetlerinden yararlanılabiliyor mu? İşte 5510 sayılı Yasa'nın primi devlet tarafından ödenecek olan kısmında eğer başvururlarsa gelir testine bu şekilde yararlanıyorlar. Biraz önceki

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon: Mevsimlik Tarım Giriş : Tarih 04/02/2015 Stenograf Kayıt: Araştırma Tarım Sayfa:20

konuşmalardan belki şöyle bir şey üretilebilir mi diye düşündüm yani sosyal sigorta kapsamına girdiği zaman bu kapsamdan, sağlık sigortası kapsamından düşüyor zaten geçici ve çok kısa süreli çalışıyor, tekrar gelir testi çok ciddi bir prosedür. Belki bu işçiler için böyle bir istisna olabilir. Yani sosyal sigorta kapsamına girse de zaten gelirleri son derece düşük, bu şekilde devam edebilir diye.

Bu arada, aslında yeri gelmişken şundan da bahsetmek lazım gelir deyince en başta söyleyecektim. Ciddi bir ücret eşitsizliği var. Belki önümüzdeki dönemde daha çok ortaya çıkacak ama mesela Bursa'daki ücretleri biliyorum ben. Geçtiğimiz yaz yerli yani Bursalı işçilerin, tarımda çalışan işçilerin günlük yevmiyesi 50 lira, güneydoğudan gelen Kürt işçilerin yevmiyesi 35 lira, Suriyeli işçilerin ise 20 lira olarak verildi. Dolayısıyla artık daha ucuz olana doğru Suriyeli işçilerin aslında o alanı doldurmaya başladıklarını, oradan kaynaklanan pek çok sorunu yaşayacağımızı düşünüyorum.

Şimdi, sağlık hizmetinden yararlanmayla ilgili engeller, sigortası olsa bile sağlık kuruluşlarının uzakta olması nedeniyle sağlık kuruluşuna gittiği gün yevmiyesi kesildiği için gitmiyorlar, tercih etmiyorlar. Dolayısıyla böyle bir coğrafi ulaşım engeli ortaya çıkıyor. Kültürel ulaşım sorunları, dil Kürtçeden dolayı gittikleri yerde anlaşılmayla ilgili batı illerinde sorun yaşanıyor. O yüzden de mümkün olduğunca gitmemeye çalışıyorlar. Bu sadece Türkiye'ye özgü bir olgu değil, mesela Amerika'da Meksikalı göçmenler de aynı şekilde davranıyorlar okuduğumuz kadarıyla.

Sağlık sisteminin birtakım yapısal sorunları var. Bundan daha ayrıntılı bahsedeceğim. Mesela toplum sağlığı merkezleri coğrafi olarak bir bölgeyi kapsıyor ve o bölge içerisine eğer geçici bir yerleşim yeri kurulursa, mesela bu mevsimlik tarım işçilerinin gibi, o kişilerin temel sağlık hizmetlerinden sorumlu ama toplum sağlığı merkezlerinin sağlık hizmeti sunan birimleri kendilerinin yok, bunları aile hekimlerine yaptırmaları gerekiyor. Aile hekimleri pek çok nedenden dolayı bu nüfusla ilgilenmiyorlar. Aynı şeyi mülteciler için de söyleyebiliriz. Yani benzer bir durum söz konusu. Çünkü diyorlar ki: "Bizim 4 bin nüfusumuz var, biz bunlara bakıyoruz, ayrıca biz buradaki çocukları, kadınları, gebeleri kaydıma aldığımız zaman, yarın öbür gün bunlara bakamadığımız zaman performans kesintisine uğrayacağız ve dolayısıyla maaşımızdan kesilecek." Onun için pek çok yerde sorun yaşanıyor. Mesela ben "Buna ilişkin yazı getirin, bakmıyorum." falan diyenleri çok biliyorum ve bu anlamda mesela toplum sağlığı merkezleri yetersiz kalabiliyor yani aile hekimlerine bu hizmeti yaptırtamayabiliyor. Bu tarzda sorunlar var. Bunlar nasıl aşılr, onları da ayrıca konuşabiliriz.

İşçi sağlığı ve güvenliği sorunları hiç konuşulmayan yani en azından medyada konuşulmayan şeyler ama sonuçta çok ciddi sorunlar var. Zaten iş kanunu kapsamında da değil. Her şeyden önce bir çocuk işçilik sorunu var. Çalışma süreleri çok uzun, on saat civarında olduğu söyleniyor. Hafta tatili yok. Dolayısıyla çok uzun sürelerde çalışıyorlar. Hasat sırasında çeşitli iş kazaları olabiliyor. Eşit işe eşit olmayan ücret özellikle kadın ve çocukların yevmiyelerinin daha düşük olduğunu biliyoruz, bu da bir anlamda sorun. Tarım ilaçlarına maruziyet var ama bunun etkisini değerlendirebileceğimiz hiçbir şey yok. Zaman zaman zehirlenmelerle eğer acil servise geliyorsa o şekilde anlayabiliyoruz ama kronik zehirlenme ancak yıllar sonra ve neden olduğunu anlamadan karşımıza çıkabilir.

Ergonomik sorunlar var. Ergonomik sorunlar özellikle kadın ve çocuklarda. Çocuklar çok fazla yük taşıyorlar, boş ve dolu... Mesela fındık hasadında bir araştırmadan da bahsedeceğim, bu kendi taşıyabileceklerinin üzerinde yük taşıyorlar. Tabii ki kadınlar için de benzer bir şey söz konusu. İşçi sağlığı ve güvenliği hizmet kapsamında olmadıkları için işe giriş muayenesi, periyodik muayene, risk değerlendirmesi ya da kişisel koruyucuların kullanımının olmadığını da biliyoruz. Hatta bu söylediklerim mevsimlik tarım işçileri için gerçekten lüks diyebileceğimiz şeyler çalışma koşullarına baktığımız zaman ama bunlar da sorunlar.

Çocuk işçiliğinde daha çok 11-17 yaş arası yani iş gücünden daha fazla yararlanılabilecek çocuklar ailelerle getiriliyor ve bu şekilde yaş grubu olarak burada kümeleniyor. Çocuklar için şöyle bir durum söz konusu, kadınlarda da kısmen bu böyle: Bizim yaptığımız araştırma da o şekilde, yüzde 30'u hem bahçede hasatta çalışıyor hem de evdeki hizmetlere yardım ediyor. Dolayısıyla oradaki aslında çocukların ortalama çalışma sürelerini de on buçuk saat olarak hesaplamıştık biz. On buçuk saat boyunca çalışıyor, onun dışında geliyor, işte çadıra su taşıyor, bulaşık yıkıyor, işte bir şeyleri getiriyor götürüyor filan, dinlenme hakkı diyebileceğimiz bir kavram ortadan kalkmış oluyor.

Yüzde 12'si okul öncesi çocuk, ki bunların aslında sağlık sistemimize göre çocuk izlemlerinin yapılması gerekiyor, aşılmasının yapılması gerekiyor ama tabii bunlar yapılmıyor. Yüzde 66'sı okula gidiyor, dolayısıyla okulu bırakıp geliyor çocukları. Bu bahsettiğim Batı Karadeniz Bölgesi'nde 3 ilde, 6 ilçede fındık hasadında çalışan çocuklarda yapılmış bir araştırma. 871 hane halkı vardı, yaklaşık yarısı çocuktu. Dolayısıyla şunu tekrar söylemek isterim: 15 yaş üzeri nüfus üzerinden projeksiyonlar aslında bizi yanıltabilir, ciddi bir çocuk var. Üçte 1'i çadırdaki, diğerleri evlerde, ortalama 15 kişi, üçte 1'i temiz içme suyuna ulaşamıyor, yaklaşık yarısı güvenlik sorunu yaşıyor ve yüzde 17'sinin uyuduğu zemin topraktı. Bunlar nispeten daha iyi olan koşullardaki çocuklar.

Pek çok nedensellikler üzerinden böyle bir şema geliştirmiştik biz. Aslında temelde sorun insanların çalışmak amacıyla başka yerlere göç etmesi, topraksız olmaları, işsizlik gibi sorunlar nedeniyle mevsimlik tarım işçiliğinin ortaya çıktığı ve bütün bunların sonucunda da pek çok sağlık sorununun ortaya çıktığını görebiliyoruz. Biz özellikle çocukların büyüme ve gelişme sorunları ve yetersiz beslenme sorunlarının önemli olduğunu düşünüyoruz.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon: Mevsimlik Tarım Giriş : Tarih 04/02/2015 Stenograf Kayıt: Araştırma Tarım Sayfa:21

Neler yapılabilir? Vatandaşlık haklarından yararlanma diye genel bir şey söyleyeyim. Bu sağlık, sosyal güvenlik, emekli olma hakkı, eğitim hakkı gibi pek çok şey söylenebilir. Sosyal sigorta konusu aslında iki ucu keskin bıçak çünkü biraz önce de tam olarak oranları ben de bilmiyordum, gelirinin yüzde 34'ünü eğer sigortaya verecekse diğer bazı işçiler gibi "Benim nasıl olsa emekli olma şansım yok böyle her sene ayda altı ay çalışarak, dolayısıyla ben bunu bir şey olduğu zaman gidip hastanede neyse parası veririm." de diyebiliyorlar. Dolayısıyla bu sosyal sigortanın bu prim oranlarının gözden geçirilmesi gerekir diye düşünüyorum haddim olmayarak, uzmanlık alanım değil çünkü.

5510 sayılı Yasa, sigortayı isteklerine bırakmış, bu belki zorunlu hâle getirilebilir diye düşünüyoruz ama tabii işverenlerin bir şekilde sistemin içerisinde... Bu sefer kayıt dışılık vesaire olması, önlemler almak lazım.

Eğitimle ilgili olarak bence kesinlikle müdahale edilmesi gereken bir şey çünkü mevsimlik göçebe tarım işçiliğinin devam etmesini sağlayan bir mekanizma eğitimden kopma çünkü o çocuklar, ailenin çocukları gelecek dönemin mevsimlik tarım işçisi potansiyel olarak, eğitim haklarının verilmesi gerekiyor. Biz şöyle bir öneride bulunmuştuk: Aile göç ettikten sonra valilikler ya da yerel yönetimler aracılığıyla bu çocukların barınmaları ve iaşeleri sağlanabilirse eğer... Eskiden bölge yatılı okulları vardı, şimdi olanakları tam olarak bilemiyorum. Bu şekilde çocukların eğitimlerine devam etmeleri sağlanmalı diye bir öneri düşünmüştük geçtiğimiz yıllarda ama bunun hayattaki karşılığı için belki biraz daha fazla düşünmek gerekiyor.

Sağlık hakkının temin edilmesi için bu 5510 sayılı Yasa'nın -biraz önce tartıştık- burada bu belki de genel olarak belli bir gelirin altında olan herkesin artık, tabii o aşamayı geçtik de gelir testi yaptırmaksızın bunu sürdürmesi, kesintiye uğramaması olabilir.

Ben sağlık hizmetleri bağlamında birkaç bir şey söylemek istiyorum: Temel sağlık hizmetleri, hasta olduklarında muayene olmanın ötesinde sürdürülmesi gereken bir temel sağlık hizmeti var ve şu anda bu temel sağlık hizmeti sürdürülemiyor. Biraz önce söylediğim gibi, toplum sağlığı merkezlerinin sorumluluğu altında, toplum sağlığı merkezleri coğrafi olarak kendi bölgesi içerisindeki gelen nüfusla ilgili ama aile hekimlerinin listeleri var yani aile hekiminin coğrafi bütünlüğü olan bir bölgesi yok, listesi var ve "Benim listem dolu." dediği anda ona bir şekilde iş yaptırıyor olmak çok fazla mümkün olmuyor. Özellikle bu mülteciler için de önerdiğimiz bir şey TTB olarak -şunu söyleyebilirim: Özellikle göç alan bölgelerde belki ebe, hemşire gibi temel sağlık hizmetlerini sunmada öncelikli sağlık meslek gruplarının daha fazla istihdam edildiği geçici ve gezici sağlık birimlerinin kurulması gerekiyor. Bunları halk sağlığı müdürlükleri organize edebilirler. Mesela aşuların yapılması gerekiyor, gebelerin izlenmesi gerekiyor. Genellikle hastanede olmuyor doğumlar, çadırdaki falan oluyor, sağlıksız koşullarda, hijyenik olmayan. Çocukların izlenmesi ve yetişkinlerin, herkesin kadın erkek tetanos aşularının yapılması gerekiyor örneğin. Hani bu tip hizmetlerin onlara ulaşan, dolayısıyla gezici ve onlara yerinde hizmet götüren böyle esnek bir model oluşturulabileceğini düşünüyoruz. Dediğim gibi diğer mülteciler için de biz bunu sunmuştuk Türkiye Halk Sağlığı Kurumuna. Sağlık mevzuatının belki bu anlamda değiştirilmesi gerekebilir. Yani şu hâliyle bizim sağlık sistemimizin yapısal bir sorun nedeniyle aslında o nüfusa hizmet vermek mümkün değil ancak bu şekilde olabilir.

Ben teşekkür ediyorum beni dinlediğiniz için, bizleri davet ettiğiniz için. Biraz hızlı geçtim çünkü zaman ilerlediği için ama istediğiniz zaman istediğiniz başlığı açabilirim.

Teşekkür ederim tekrar.

BAŞKAN – Ben teşekkür ediyorum.

Bu sağlık hizmetiyle ilgili şu anda bildiğim kadarıyla toplum sağlığı merkezlerinin bahsettiğiniz anlamdaki gezici nüfusa yönelik olarak hizmet verme yükümlülüğü var. Bunları ya aile hekimleri üzerinden, aile hekimleri üzerinden mümkün değilse sizin bahsettiğiniz şekildeki nüfus yoğunluğundan dolayı, direkt toplum sağlığı merkezinde görev alan sağlık personeli, hekim ve yardımcı sağlık personeli eliyle yürütülme mecburiyeti var diye biliyorum. Bu konuda bir yanlış anlaşılma varsa düzeltelim.

Bir de, malumunuz, ben eski SAĞLIK-SEN Genel Başkanı olarak biraz ilgi alanım, daha önceki düzenlemelerde, sağlık ocağı sisteminde bu "gezici" olarak tabir ettiğimiz mevsimlik tarım işçileriyle ilgili herhangi bir yükümlülük veya zorunluluk yok ama yeni sistemde bunları aile hekimleri üzerinden, tabiri caizse zimmetleme imkânımız var veya o bölgedeki toplum sağlığı merkezinde çalışan hekimler üzerinden bu sağlık hizmetini götürebilme imkânı var. Ama anlaşılıyor ki uygulamayla ilgili problemlerimiz var; yani aile hekimlerinin işte, "Listem dolu." deyip dediğiniz gibi bu yeni nüfusu almak istememeleri veyahut bu nüfusu almaları hâlinde kendilerine yüklenecek olan farklı bir sorumluluk... Belki bu halk sağlığı bünyesinde aynen turizm bölgelerinde olduğu gibi, biliyorsunuz belli dönemlerde sağlık hizmetleriyle ilgili çok farklı bir sistematığe giriliyor. Belki bu bağlamda göç alan yerler belirlenip halk sağlığıyla iş birliği hâlinde, toplum sağlığı merkezlerini merkeze alarak bunlara yönelik bir gezici sağlık hizmeti verilebilir.

Çok teşekkür ediyorum ben sunumunuz için. Tabii, bizim yine de bu sunumun dışında 10 Şubata kadar sunumunu istediğimiz bütün kurumlardan yazılı olarak da önerilerini... Mutlaka şimdi milletvekillerimizin soruları olacak, sorular doğrultusunda yeni değerlendirmeler olacak. Bu konuda az önce ifade ettiğiniz gibi somut öneriler olursa biz Türk Tabipleri Birliğinin bu konudaki birikiminden istifade edip bunu raporumuza yazmak isteriz. Çok teşekkür ediyorum.

Ben şimdi söz isteyen...

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon: Mevsimlik Tarım Giriş : Tarih 04/02/2015 Stenograf Kayıt: Araştırma Tarım Sayfa:22

TTB MERKEZ KONSEYİ ÜYESİ PROF. DR. NİLAY ETİLER –Ben bir şey söyleyebilir miyim bu gezici hizmetle ilgili? Aile hekimliğiyle ilgili yönetmelikte “gezici hizmet” tanımlanmış fakat yerleşik nüfus için yani uzakta bir köy var, o köy “gezici hizmet bölgesi nüfusu” olarak tanımlanıyor. Bu yeni gelen bir nüfus, diyelim göçerler geldi ya da göçebe mevsimlik tarım işçileri geldi. Bunlar bu şeyde yoklar, bu kapsamda değil o mevzuata göre.

Bir de sağlık ocağı sisteminin şöyle bir şeyi vardı: Kendi bölgesinde herhangi bir şekilde ikamet eden, ikametgâhı orada olmasa bile o dönemde orada bulunan herkese bakmakla sorumluydu. O anlamda -benim kişisel görüşüm de o yönde- sağlık ocağı sistemi olsaydı aslında biz hem bu sorunu çok daha rahat çözebilirdik hem de Suriyeli mülteciler, Urfa Suruç'ta yaşanan sorunu çok daha rahat çözebilirdik diye düşünüyorum.

BAŞKAN – Şimdi, tabii, sağlık ocağı sisteminde şöyle bir sıkıntı da var: Diyelim belli bir bölgeye 100 hane geliyor, iki ay orada kalıyor, sağlıkla ilgili bir ihtiyaç duyup da müracaat etmedikleri zaman, oradan ayrıldığı zaman oradaki sağlık ocağının onların varlıklarından bir bilgisi dahi olmuyor. Ama sizin bahsettiğiniz öneride eğer biz bunu gezici sağlık hizmetleri üzerinden bir zimmetleme olayına dönüştürebilsek aile hekimliği sisteminde olduğu gibi, belki o zaman daha verim almış olabiliriz.

Sayın Vekilim, buyurun.

MEHMET S. HAMZAOĞULLARI (Diyarbakır) – Hocam, sunumunuz için teşekkür ederim. Ben de gezici ve geçici hizmet noktasındaki fikrinize katılıyorum. Yalnız, daha önce, geçen hafta dinlediğimiz zaman Halk Sağlığı Kurum Başkanımıza bu şikâyetleri biz de ilettik. Özellikle bu gebelerin takibi olayı, performans düşüklüğü. Yeni çıkarılacak yasada bunların düzeltileceğini söyledi. Çünkü gerçekten takip etmek istemiyorlar performans düşüklüğü olduğu için ve misafir hasta olarak da kaydetmek istemiyor hekim arkadaşlar. Ama bunun düzeltileceğini söyledi ve düzenli olarak gezilerin yapıldığını, hatta bir sonraki gezinin ne zaman yapılacağını, belli günlerde mutlaka gezildiğini söyledi de... Kendisine şöyle bir şey sorduk: “Yani yaptırımınız ne? Gittiniz, birtakım aksaklıklarla karşılaştınız. Yaptırımınız ne?” Yaptırım yok. Biraz valilikler ve belediyelerin bu işin içinde olması gerektiğini söyledi. Sizce Tabipler Birliği olarak, gittik, birtakım aksaklıklarla karşılaştık, kime, ne tür yaptırım uygulamak lazım?

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

İsterseniz, soruları alalım, ondan sonra size ben söz vereyim.

Söz isteyen vekillerimiz var mı?

Buyurun.

MEHMET ERDOĞAN (Adıyaman) – Ben de teşekkür ediyorum Sayın Hocama.

Sayın Başkanım, Sayın Hocam teşekkür ederiz sunumunuz için. Bir şeyi düzeltme noktasında ya da paylaşma noktasında ifade edeyim. Gariban insanlar, yoksul insanlar potansiyel suçlu muamelesi görüyorlar, böyle bir algı varsa da... Geçen haftaki sunumlarımızda İçişleri Bakanlığımızdan gelen Müsteşar Yardımcısının sunumlarında yapılan tespitlerde şu var, bunu paylaşmamız lazım: “Gezici mevsimlik tarım işçilerinin gittikleri bölgelerde, o bölgede yaşayan mukim olanlara karşılık, adli olaylarda hiç yok denecek kadar hadiselerle karşılaştığımızı ifade etmek isterim.” dedi. Bunu da hem kayıtlara girsin hem de bilinsin diye tekrar bir hatırlatma anlamında söyledim.

TTB MERKEZ KONSEYİ ÜYESİ PROF. DR. NİLAY ETİLER – Ben de bunu biliyordum aslında, söylemeyi unuttum. Teşekkür ederim katkınız için.

MEHMET ERDOĞAN (Adıyaman) – Yani sunumunuz çok güzeldi. Böyle bir algı varsa da, netice olarak, sonuç olarak bu vardır diye bunun da düzeltilmesi lazım veya ilave edilmesi lazım dedim.

Teşekkür ederim Hocam, sağ olun.

BAŞKAN – Sayın Vekilim, buyurun.

İLHAN DEMİRÖZ (Bursa) – Teşekkür ediyorum Hocam, sunumunuz gayet güzeldi.

Ben sadece katkı anlamında... Bursa Tabip Odası, Profesör Doktor Kayhan Pala Başkanlığında her yıl mevsimlik işçilerle ilgili yerinde yapılan çalışmalarımız var ve raporlar var. Ama şunu öğrenmek istiyorum: Bu raporlarla ilgili hiçbir gelişme tespit edebildiniz mi? Yani bu kadar öneriler yaptı arkadaşlarımız, bu kadar sorunları ortaya koydular ama il makamınca veya bir bakanlık nezdinde bir ilerleme veya bunlarla ilgili bir gelişme olduğunu kaydettiniz mi?

Bu arada ayrıca yine bu konuda çalışma yapan Bursa'daki Kayhan Pala Hocama da bu vesileyle teşekkür ediyorum. Gerçekten Bursa Karacabey, Mustafakemalpaşa ve Yenişehir'de bu konuyla ilgili -zannediyorum size de sunacağız- çok güzel raporlar var.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Buyurun.

TTB MERKEZ KONSEYİ ÜYESİ PROF. DR. NİLAY ETİLER – Şimdi, “Aile hekimlerinin herhangi bir şekilde görevlerini yapmadıkları durumda acaba bir yaptırım var mı?” Sonuçta aile hekimlerinin bu sistemdeki tanımlanmış hâli biraz daha özerk. Zaten Sağlıkta Dönüşüm Programı da orayı hedefliyor, “Bakanlıkla sözleşme yapan hekim” gibi tanımlıyor, şu aşamada henüz böyle değil ama biz sağlık yönetimi bilgisinden şunu biliyoruz ki bir yerde bir sorun varsa

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon: Mevsimlik Tarım Giriş : Tarih 04/02/2015 Stenograf Kayıt: Araştırma Tarım Sayfa:23

burada cezalandırma ve yaptırımlardan önce sorunun tanımlanıp çözümlenmesi noktasına gidilmeli. Burada aile hekimlerinin şikâyet ettiği şeyler şöyle: “Biz, iş yükümüz çok fazla, zaman ayıramıyoruz.” diyorlar. O anlamda da eğer aile sağlığı elemanı olarak diyelim ki bu bölgelere takviye yapıldığı zaman hâlâ sorun çıkıyorsa o zaman mesela Devlet Memurları Kanunu’nun çeşitli şeyleri uygulanabilir. Şu anda uygulanan daha çok performans kesintisi üzerinden oluyor; o da aslında bayağı bir caydırıcı oluyor aile hekimleri için.

MEHMET S. HAMZAOĞULLARI (Diyarbakır) – Hocam, kusura bakmayın, ben o zaman yanlış sordum. Yani burada aile hekimlerine dönük yaptırım değil, işverene dönük yaptırım noktasındaki tavsiyenizi sordum. Yani aile hekimiyile ilgili bir şey yok bu benim sorumda.

TTB MERKEZ KONSEYİ ÜYESİ PROF. DR. NİLAY ETİLER – “İşveren” dediğiniz?

MEHMET S. HAMZAOĞULLARI (Diyarbakır) – Yani mesela “Gittik, yüzde 34 gibi temiz suya ulaşım.” dediniz veya birtakım sıkıntılar var, hijyenik koşullarda sıkıntılar var veya işte, çalışan kişinin sağlık hizmetlerine ulaşımının engellenmesi gibi birtakım aksaklıklar tespit edildi ve işverenle ilgili sıkıntılar. Oradaki tavsiyeniz nedir?

TTB MERKEZ KONSEYİ ÜYESİ PROF. DR. NİLAY ETİLER – Şöyle söyleyeyim: Şimdi, zaten bu Başbakanlığın 2010 yılında çıkan genelgesi de aslında yerelerde mevsimlik tarım işçileriyle ilgili bir izleme kurulunun oluşturulmasını öneriyor. Onun dışında zaten bizim mevzuatımızda hıfzıssıhha kurulları vardır ilçelerde. Diyelim ki gene mevzuatımıza göre sağlıklı içme suyu temini yerel yönetimin sorumluluğudur, bunu denetleyen sağlık teşkilatıdır. Sağlık teşkilatı bunu denetlediği zaman belediyeye yazar. Belediye eğer o bölgeye götüremiyorsa, diyelim ki o işverenin getirmesi gerekiyorsa, bir şekilde o yerel yönetimde ilçeyse kaymakam, ilse vali başkanlığındaki o kurullarda bunun kararı alındığı zaman, hıfzıssıhha kurulu kararı kanun niteliğindedir ve yaptırımı vardır, gerekirse kolluk kuvveti ya da ne bileyim kamu sağlığını tehditte -bu benim artık kişisel görüşüm, sizin sorunuza yanıtlamak için söylüyorum- Türk Ceza Kanunu’nun onunla ilgili maddeleri var, işlem yapılabilir. Ama burada öncelikle biraz daha sistematik ele almak için -ben oraya onu yazmamışım, raporuma ekleyeceğim- ilçe hıfzıssıhha kurullarında alınması gereken önlemlerin somutlaştırılıp yerel yönetimin sorumluluğu nedir, işverenin sorumluluğu nedir, çalışanın sorumluluğu nedir; herkesin sorumluluğunun net olarak tanımlanması gerektiğini düşünüyorum. Öyle olunca da tabii ki bunun yapılmadığı zaman yasal, adli süreci başlayacaktır.

Gezici hizmetlerle ilgili gene sizin söylediğiniz bir şeydi, Seçil Hoca bu dönem böyle bir görev yürütüyor -burada da sunum yapmış- bizim arkadaşımız olur, Mustafa Hocayla birlikte. Onun söylediği bir şeyi söyleyeyim; gezici hizmetler sürdürülüyor ama biraz önce dediğim gibi, tanımlanmış nüfuslar için. Yani bir aile hekimi kendi bölgesi, eğer bir köyü varsa oraya ayda bir gitmek zorunda ama kurulan yeni bir kampa gitmez, kimse de “Neden gitmiyorsun?” demez. Onun için toplum sağlığı merkezinin bu işi organize etmesi gerekiyor.

Bursa’yla ilgili olarak ben raporlara hızlıca göz attığım zaman buraya gelmeden önce, şöyle: Bursa Tabip Odası önderliğinde gidiyor ama diğer kuruluşlar da var, hatta hani mühendis odaları falan da var, yerel yönetimler var, belediyeler.

İLHAN DEMİRÖZ (Bursa) – Ziraat Mühendisleri Odası var, akademik odalar var.

TTB MERKEZ KONSEYİ ÜYESİ PROF. DR. NİLAY ETİLER – Raporun sistematığı şöyle: “Geçen sene şu kararları almıştık, bu sene şunlar oldu, bunlar oldu.” diye. Benim bilebildiğim kadarıyla barınma koşullarını büyük oranda çözdüler yani şu anda çadırdaki kalan çok az. Dolayısıyla hani su, tuvalet, mutfak, banyo gibi sorunlar da, yaşam koşullarına ilişkin sorunlar çözülmüş oldu.

BAŞKAN – Çok teşekkür ediyorum.

Bu son açıklamanızdan da şunu görüyoruz: Bununla ilgili genelgeler, yasal düzenlemelerin yanında bunların takibi noktasında kamu kurumlarından daha da önemli yerlerdeki STK’ların inisiyatif alması. Az önce, sizin “bildiğim kadarıyla” dediğiniz, bir önceki yılda neler yapıldı, hangi kararlar alındı da, bugün STK’ların kendi arasındaki oluşumlarıyla, bir yerde, önemli bir ilde yani mevsimlik işçilerin en fazla olduğu bir yerde konaklamayla ilgili bir sorun aşılabiliyorsa; burada yereldeki STK’lara düşen görev açısından önemli. 10 Şubata kadar sizden alacağımız yazılı raporda, özellikle Bursa deneyimiyle ilgili de mutlaka önerilerinizde vardır genel merkez olarak, bunları da paylaşsınız zannediyorum faydalı olur.

Çok teşekkür ediyorum ben sunumunuz için.

TTB MERKEZ KONSEYİ ÜYESİ PROF. DR. NİLAY ETİLER – Ben teşekkür ederim.

İLHAN DEMİRÖZ (Bursa) – Başkanım, Bursa için il makamından bu konularla ilgili, zaten 5 milyon TL de bir ödenek şey yapmışlar, neler yapıldığı konusunda yazılı bir şey soramaz mıyız?

BAŞKAN – Şöyle: Çalışma Bakanlığı bünyesinde METİP’ten her yıl bütün illerin neler yaptığıyla ilgili geri dönüşüm zorunluluğu var. İsterseniz yalnız Bursa’yı değil bütün Türkiye’deki illeri de tek tek isteyebiliriz tabii.

İLHAN DEMİRÖZ (Bursa) – Tabii, o da olabilir yani.

BAŞKAN – Çalışma Bakanlığında bu verilerin hepsi var. Bütün illerde, hangi il ne kadar para almış ve bunun karşılığında ne yapılmış?

SGK TEMSİLCİSİ – Bunun listelerini zaten dağıttık, isterseniz daha detaylı bir şey...

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon: Mevsimlik Tarım Giriş : Tarih 04/02/2015 Stenograf Kayıt: Araştırma Tarım Sayfa:24

BAŞKAN – Rakam olarak geldi bize, mesela, 2012’de Bursa diyelim, 10 milyon almış; bununla ne yapılmış? İşte, şu kadar konut yapılmış, şu...

SGK TEMSİLCİSİ – İzleme forumları var.

BAŞKAN – Evet, onu...

İLHAN DEMİRÖZ (Bursa) – Mesela, Bursa’da İbrahim Hocam dedi ki: “Konut sorunu...”

BAŞKAN – “...sorunu çözüldü.” diyor mesela.

İLHAN DEMİRÖZ (Bursa) – Ne kadar yapıldı? Bunlar yerinde mi? Gerçekten duruyor mu? Yani onunla ilgili benim öğrenmek istediğim daha çok.

SGK TEMSİLCİSİ – Şimdi, efendim, o konuyla ilgili biz bilgi veririz, elimizde bütün dokümanlar var, bütün illerden gelen. Yani 65 projeye 38 il kapsamında ödenek dağıtıldı ve her üç ayda bir de gönderilen ödeneğin izleme, değerlendirme raporlarını aldık illerden; onları paylaşıyoruz Sayın Vekilim. Ancak şu anda İçişleri Bakanlığı mülkiye müfettişlerinin denetimi var, 8 mülkiye müfettişimiz 22 ilde bu projeler hakkında... Onların denetim raporları da buraya yansiyacak ve geldiğinde daha somut, net bir şeyler, sahadan geleceği için daha şey olur.

BAŞKAN – İçişleri Bakanlığı raporlarıyla ilgili bilgimiz var mı? Ne zaman...

SGK TEMSİLCİSİ – Şubat sonu teslim edilir.

BAŞKAN – 20 Şubatta gönderiyorlarmış bize, tamam. Zannediyorum, orada ciddi bir çalışma yapılıyor.

Evet, Türk Tabipleri Birliğine çok teşekkür ediyoruz.

Şimdi de sunumlarını yapmak üzere Türkiye Ziraat Odaları Birliği Genel Başkan Danışmanı Sayın Hasan Hüseyin Coşkun Bey.

Sözü Sayın Coşkun’a bırakıyorum.

Türkiye Ziraat Odaları Birliği aynı zamanda METİP projesi kapsamında kurulan izleme kurulunun asıl üyeleri bildiğim kadıyla.

Buyurun.

TÜRKİYE ZİRAAT ODALARI BİRLİĞİ GENEL BAŞKAN DANIŞMANI HASAN HÜSEYİN COŞKUN – Sayın Başkanım, değerli milletvekilleri, değerli katılımcılar; ben de Türkiye Ziraat Odaları Birliği raporunu sunmak üzere söz aldım ancak benim belirtmek istediğim bir husus var. Benden önce sunum yapan Türk Tabipleri Birliği temsilcisinin sunumuyla benim sunumum paralellik arz ediyor. Yani hemen hemen belirlediğimiz sorunlar aynı, çözüm önerilerimiz birbirine benziyor. Arzu ederseniz sunayım ama tekrar olacak gibi, sunabilirim veya soruları alabilirim; takdir zatialiniz.

BAŞKAN – Buyurun lütfen, sunumunuzu alalım.

TZOB GENEL BAŞKAN DANIŞMANI HASAN HÜSEYİN COŞKUN – Çalışma hayatımızın en önemli sorunlarından biri de mevsimlik gezici tarım işçiliği sorunu. İş gücünün yaklaşık olarak yüzde 25’ini tarımda istihdam ediyoruz. Tarımda çalışan kişiler, biraz da tarımın kendi özgü özelliğinden dolayı oldukça ağır şartlar altında çalışıyorlar. Genellikle işleyecek toprağı bulunmayan, yetersiz toprağı sahip olan ya da çeşitli nedenlerle topraklarını işleyemeyen aileler tarımsal iş gücüne ihtiyaç duyan il ve ilçelere giderek gezici veya geçici olarak çalışmaktadırlar.

2010 yılında yayımlanan bir Başbakanlık Genelgesi var, bu genelgede mevsimlik gezici tarım işçisi olarak çalışmak amacıyla buldukları illerden diğer illere aileleriyle birlikte giden vatandaşlarımızın bu süreçte ulaşım, barınma, eğitim, sağlık, güvenlik, sosyal çevreyle ilişkiler, çalışma ve sosyal güvenlik bakımından mevcut sorunlarının tespiti ile bu sorunların giderilmesine yönelik olarak yapılması gerekli hususları tespit ediyor. Bu çerçevede, merkezde yani Ankara’da, konuyla ilgili kurum ve kuruluşlar arasında koordinasyonun sağlanması ve yürütülmesi gereken faaliyetlerin izlenmesi, uygulama sırasında doğabilecek sorunlara çözüm üretilmesi, bir veri tabanı oluşturulması amacıyla merkezde Mevsimlik Gezici Tarım İşçileri İzleme Komisyonu oluşturulmuş, bu komisyon, İçişleri Bakanlığı, Millî Eğitim Bakanlığı, Ulaştırma Bakanlığı, Tarım Bakanlığı, Başbakanlık Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü, Türkiye İş Kurumu, tarım iş kolunda örgütlü en çok üyeye sahip işçi sendikası ile Türkiye Ziraat Odaları Birliği temsilcilerinin katılımıyla oluşuyor.

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı, Mevsimlik Gezici Tarım İşçileri İzleme Kurulu üyelerini her yıl düzenli bir şekilde toplantıya çağırıyor ve yapılan çalışmalar hakkında görüş ve önerilerini alıyor.

Ayrıca, mevsimlik gezici tarım işçisi gönderen ve alan her il ve ilçede, mülki idare amirinin başkanlığında, o ildeki ve ilçedeki ilgili kurum ve kuruluşların temsilcilerinin ve o il ve ilçedeki ziraat odalarımızın katılımıyla İl/ilçe Mevsimlik Gezici Tarım İşçileri İzleme Komisyonu oluşturuluyor.

Mevsimlik gezici tarım işçilerinin sorunları; ulaşım, barınma, eğitim, sağlık, güvenlik, sosyal çevreyle ilişkiler, iş ve sosyal güvenlik şartları olmak üzere özetlenebilir.

İzleme kurulları, konular itibarıyla mevsimlik gezici tarım işçilerinin, özellikle, başta çocukları olmak üzere aile üyelerinin yaşama ve çalışma şartlarının iyileştirilmesini amaçlamakta ve bu amaçla çalışmalar yapmaktadırlar. İllerde ve ilçelerde bulunan ziraat odalarımız da bu kurullarda yer almaktadır.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon: Mevsimlik Tarım Giriş : Tarih 04/02/2015 Stenograf Kayıt: Araştırma Tarım Sayfa:25

Mevsimlik gezici tarım işçilerinin göçü, Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nden ilk olarak Çukurova'ya yapılan göçle başlıyor ve bunu, diğer bölgelere yapılan göçler izliyor.

Birinci göç ocak-haziran arası süreyi kapsıyor. Bu sürede, bostan, sera, yer fıstığı çapası, pamuk çapası, fide tohumları, karpuz, soğan çapası, ot ayıklama, ilaçlama, gübreleme ve sulamanın ardından bu ürünlerin bazılarının hasadı işlerinde çalışanları kapsıyor.

İkinci göç Hatay'a yapılıyor; soğan çapası ve hasadı dönemini kapsıyor.

Üçüncü göç pancar, nohut ve patates çapası için 15 Mayıs-15 Haziran tarihleri arasında Konya, Yozgat, Aksaray, Eskişehir, Ankara, Afyon, Karaman Kayseri, Tokat ve Muş illerine yapılıyor. Bakliyat, kimyon hasadı için de Mardin, Diyarbakır, Batman, Gaziantep, Şanlıurfa ve Kahramanmaraş ile Konya, Karaman, Aksaray, Mersin, Antalya, Isparta, Burdur, Eskişehir, Ankara, Yozgat, Sivas, Kütahya, Manisa Denizli, Siirt illerimizi kapsıyor.

Dördüncü göç fındık hasadı için Karadeniz Bölgesi'ne ağustos başında başlıyor, 15 Eylül'e kadar devam ediyor.

Beşinci göç pamuk hasadı için eylül-ekim aylarında yeniden Çukurova'ya ve pamuk tarımı yapılan illere yapılıyor.

Altıncı göç tekrar İç Anadolu'ya yapılıyor. Bu sefer, o bölgede patates, pancar hasadının zamanı geliyor ve 1 Ekim-30 Kasım hasat dönemini kapsıyor; Konya, Yozgat, Aksaray, Eskişehir, Ankara, Afyon, Karaman, Kayseri, Tokat, Muş illerine yapılıyor.

Yedinci göç kayısı hasadı için temmuz başından başlayıp 15 Ağustos'a kadar Malatya, Elazığ, Kahramanmaraş ve kayısı bulunan Sivas, Mersin, Isparta, Iğdır illerini kapsıyor

Sekizinci göç ise üzüm ve narenciye hasadını kapsamaktadır.

Son olarak, dokuzuncu göç olarak mevsimlik tarım işçilerinin bir kısmı bir süreliğine buldukları yerlerde kalmakta, büyük kısmıysa yörelerine dönmektedirler.

Gezici ve geçici tarım işçilerinin sorunlarına çözüm önerileri olarak şunları söyleyebiliriz: Gezici ve geçici tarım işçilerinin karşı karşıya bulunduğu sorunların çözümü için ilgili kurum ve kuruluşlar arasında iş birliğinin mutlaka sağlanması gerekiyor. Bu iş birliğinin nasıl yapılacağıyla ilgili, ilgili bakanlıkların, kurumların görevleri 24 Mart 2010 tarihinde yayımlanan Başbakanlık Genelgesi'nde açıkça belirtilmektedir.

İşçilerin sorunlarının çözümlerini şöyle özetleyebiliriz:

1) Ulaşım sorunu için, çoğu zaman trafiğe uygun olmayan araçlarla ve elverişsiz koşullarda yolculuk eden işçiler trafik kazalarında kurban olabilmektedir. Bunun en önemli nedeni, otobüsle ulaşımın maliyeti. Bu sorunun çözümü için, göç alan ve veren yerlerde ulaşım ile ilgili koordinasyonun sağlanması, trafik denetimlerinin artırılması, araç ve trafik güvenliğinin gerektirdiği kontrollerin yapılması büyük önem arz etmektedir. Ayrıca, ihtiyaca göre tren seferlerinin artırılması ve demiryolunun ulaşımında alternatif olarak tercih edilmesi sorunun çözümüne katkı sağlayacaktır.

2) Gezici tarım işçilerinin barınma koşullarının mutlaka iyileştirilmesi. İlkel çadır koşullarında yaşayan ve dıştan gelecek her türlü tehlikelere açık yaşam biçimi görüntüsü giderilmelidir. İşçilerin yerleşecekleri alanlarda elektrik, su, tuvalet, banyo gibi zorunlu ihtiyaçlarını karşılayacak altyapı koşullarının sağlanması ve bunları kapsayan yapıların yapılması gerekmektedir.

3) Sosyal güvenlik sorunu mevcut sorunlar içinde önemli bir yer tutuyor. Bunu öğleden sonraki ilk oturumda detaylı olarak tartıştık. Bu işçiler için 5510 sayılı Kanun kapsamında sosyal güvenceyle ilgili hükümler getirilmiştir. Bunun uygulamaya geçirilmesi için işçilerin bilinçlendirilmesi, bilgilendirilmesi ve teşvik edilmesine ihtiyaç bulunmaktadır.

4) Açık havada ve geniş alanlarda sürdürülen tarımsal faaliyetler nedeniyle tarım işçileri sağlık açısından zor koşullarla karşı karşıya kalmaktadır. Bunun giderilmesi için işçilerin ve ailelerinin düzenli sağlık taramaları, çocukların gelişimi ve gebelik takiplerinin periyodik olarak yaptırılması için gezici ekiplerle temel sağlık hizmetlerinin verilmesi gerekmektedir.

5) Tarım işçiliğinden dolayı eğitimlerini alamayan veya yarıda bırakan çocuklara geldikleri yörelerde bulunan eğitim kurumlarında veya mobil eğitim imkânlarının sağlanması, kadınların ve kız çocuklarının eğitimini engelleyen tutum ve davranışların değiştirilmesi yönünde eğitim programlarının hazırlanması büyük önem taşımaktadır.

Yüz binlerce ailenin geçimini sağladığı gezici tarım işçiliği Türkiye'nin bir gerçeğidir. İnsanca yaşam kalitesine pek de uymayan bu çalışma biçiminde koşulların düzeltilmesi ve sorunların giderilmesinde herkese sorumluluk düşmektedir.

Çalışma Bakanlığı tarafından hazırlanan bu konudaki eylem planının titizlikle uygulanması ve mevsimlik işçilerin sorunlarının çözümü için gayret sarf edilmesi gerekmektedir.

Arz ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz.

Ben bir şey sormak istiyorum: Bu İzleme Kurulunun üyelerinden biri de sizin kurumunuz.

TZOB GENEL BAŞKAN DANIŞMANI HASAN HÜSEYİN COŞKUN – Evet.

BAŞKAN – Siz mi katılıyorsunuz bu toplantıya?

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon: Mevsimlik Tarım Giriş : Tarih 04/02/2015 Stenograf Kayıt: Araştırma Tarım Sayfa:26

TZOB GENEL BAŞKAN DANIŞMANI HASAN HÜSEYİN COŞKUN – İzleme Kuruluna bizim merkezde Neşe Hanım katılıyor, ilçelerde ve illerde oda başkanlarımız katılıyor.

BAŞKAN – Mesela, burada Çalışma Bakanlığı bünyesindeki İzleme Kuruluna katılan bir sivil toplum örgütü olarak, düzenli toplantılar yapılıyor mu? Buradaki izleniminiz, sonuçlarla ilgili paylaşacağımız bir şey var mı? O konuda ben bilgi almak istiyorum.

Bir de sayın milletvekillerimize söz vereceğiz, daha sonra da toplu olarak size de cevapla ilgili söz vereceğim.

TZOB TEMSİLCİSİ NEŞE TEZER – Türkiye Ziraat Odaları Birliğinde çalışıyorum, aynı zamanda, sosyal güvenlik konusunu da yürütüyorum kurumumda. İki yıldır ben bu toplantılara katılıyorum. Öncesindeki arkadaşlarımız başka bir sektörde çalışmaya başladılar. İki yıldır Lütfü Bey ve Müsteşar Yardımcımızın Başkanlığında bu toplantılar düzenli bir şekilde yapılıyor, düzenli bir şekilde bize sunumları yapıyorlar. Yalnız, sadece, tek orada denetimde bir sorun var bizim anladığımız kadarıyla. Çalışma Genel Müdürlüğündeki Genel Müdür Yardımcımız Lütfü Bey buradalar zaten, onlar bizzat bu konuyu üstlenip yürüttüler, biz sadece değerlendirme kısmında yer alabildik yani burada, merkezdekinde diyorum. Ama illerde ziraat odalarımız proje yaparak valilik ve kaymakamlıklara sunumlarını gerçekleştirip bu proje kapsamında oradaki tarım işçilerinin bazı işte, barınma gibi, sağlık gibi, eğitim gibi olanaklara kavuşmasını sağladılar. Ama bizzat bu işi gerçekten üstlenen Çalışma Genel Müdürlüğüydü, onlar daha çok bu işi sahiplendiler. Ama toplantılarda, işte, denetim yetersizliği olduğu sebebiyle yani daha çok kuruluş olduğu için Çalışma Genel Müdürlüğünün -yani benim izlenimim- valiliğe bir talimat verme yetkisi olmadığı için birtakım sorunlar gerçekleşiyordu. Bu yöndeydi, yoksa farklı, hani, toplantıların yürütülmesi, orada projelerin yapılması açısından, bize sunulan raporlar açısından bir aksi durum söz konusu değildi.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Uygulamalarla ilgili bilgi almış olduk.

Buyurun İlhan Bey.

İLHAN DEMİRÖZ (Bursa) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Size de teşekkür ediyorum sunumunuz için.

Az önceki oturumda Sayın Genel Müdür Yardımcım şöyle demişti: “Geçici işçilerle ilgili bürolar açılacak.” Şimdi, ben şunu söylemek istiyorum: Sayın Başkan, ben ziraat odalarını çok yakından bilen, tanıyan... Uzun yıllar da ziraat mühendisleri odası şube başkanlığı da beraber çalıştığım kurumlardan bir tanesi. Her ilde, her ilçede teşkilatları var, ayrıca bir de ilde il koordinasyon kurulları var. Böyle bir alt komisyonunda buna ihtiyaç duyana kadar bu görevi bu sivil toplum örgütüne vermek çok daha yerinde olmaz mı? Yani bu geçici işçilerin bütün sorunlarını ilçede bu arkadaşlarımız zaten biliyor ama buna devlet bazı ödenekleri de katarak işte bu geçici işçilerle ilgili büroda sağlanan imkânları doğrudan doğruya bu meslek odasına verdiği takdirde bu işlerin bana göre yüzde 80'i çözülür. Yani böyle bir görevin üstesinden, sayın danışmana soralım, ziraat odaları gelebilir mi? Bu teşkilatı var mıdır diye sormak istiyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Buyurun.

MEHMET S. HAMZAOĞULLARI (Diyarbakır) – Ben de sunumunuz için teşekkür ediyorum. Yani sorunların tespitlerinde çözüm önerilerinize de teşekkür ediyorum.

Şu ana kadar yapmış olduğunuz kaç tane proje var hayata geçmiş? Çünkü baktığımız zaman 2 tane STK katılıyor, bir ziraat odası, bir de tarım iş kolunda örgütlü en çok üyeye sahip sendika. Siz ziraat odası olarak bu sorunun çözümü noktasında kaç proje yaptınız ve kaç hayata geçti? Şu anda uygulamada projeniz var mı?

BAŞKAN – Söz isteyen vekilimiz yok zannediyorum.

Buyurun.

TZOB GENEL BAŞKAN DANIŞMANI HASAN HÜSEYİN COŞKUN – Şimdi, önce ilk soruyu cevaplandırayım izin verirseniz.

Tabii, 760 tane Türkiye’de ziraat odası var. Biz bir meslek örgütüydük, üyelerin hak ve menfaatlerini korumakla yükümlüydük. Ziraat odalarımızın bir kısmı hakikaten binalarıyla, altyapılarıyla çok fazla gelişme gösterdiler, çevrelerine hakikaten takdir edilebilecek düzeyde iyi hizmet veriyorlar fakat bazı ziraat odalarımız gerek maddi imkânsızlıklar gerek personel kapasitesinin yetersizliği nedeniyle henüz bizim istediğimiz düzeye tam ulaşabilmiş değil. O açıdan, ziraat odalarının böyle bir görevi yüzde 100’ünün yapabileceğini şu anda söylemek mümkün değil ama imkân verilir, görüşülür, tartışılır bu konular, bir ortak noktada buluşulur diye düşünüyorum.

İkinci soru, eğer sayın vekilime cevap vermem gerekirse: Şimdi, ziraat odaları tabii, tek başına proje yapmıyor, METİP kapsamında diğer kurumlara beraber yapılıyor; kaymakamın başkanlığında jandarma komutanının, emniyet müdürünün, millî eğitim müdürünün, hatta ve hatta müftünün de katıldığı kurumlar marifetiyle projeler uygulanıyor. Dolayısıyla, ziraat odalarımızın tek başına yaptığı proje yok. Sadece kurulların içerisinde yer alarak, projeye katılarak kendisinden istenen görevleri imkânlar ölçüsünde yerine getirmeye çalışıyor.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon: Mevsimlik Tarım Giriş : Tarih 04/02/2015 Stenograf Kayıt: Araştırma Tarım Sayfa:27

BAŞKAN – Çok teşekkür ediyorum sunumunuz için ziraat odalarına.

Komisyon üyelerimize bilgi açısından, bugünkü Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığını, Türkiye İstatistik Kurumu Başkanlığını, Türk Tabipleri Birliğini ve Türkiye Ziraat Odaları Birliğini dinledik. Yarınki programımızda ise TARIM-İŞ Sendikamızı, yine bu izleme kurulu asil üyelerinden TÜRK-İŞ'e bağlı TARIM-İŞ'İ, HAK-İŞ'e bağlı ÖZ ORMAN-İŞ'i, DİSK'i ve bağlı sendikasını, ayrıca Kalkınma Atölyesi Kooperatifi, yoksulluk ve yoksulluğun azaltılması, doğal çevrenin korunması ve geliştirilmesi ve kadın istihdamı başta olmak üzere milletvekili arkadaşlarımıza vermiş olduğu uluslararası vakıflar adına çalışma yapan atölye, onlarla irtibata girildi ve bu konuyla ilgili verilen isimlere, akademisyenlere ulaşıldı, yarın da onları buraya davet ettik, onların sunumlarını dinleyeceğiz.

RAMAZAN KERİM ÖZKAN (Burdur) – Yarın 11.00 mi?

BAŞKAN – Evet, normal programımızda olduğu gibi çarşamba günleri 14.30, Perşembe günleri saat 10.00 diye program devam ediyor.

Çok teşekkür ediyorum.

Toplantımız bitmiştir.

Kapanma Saati: 17.51